

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2. Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt
LETO XV. STEVILKA 29 CELOVEC, DNE 18. JULIJA 1963 CENA 2.— ŠILINGA

Afrika in njen problem

Kakor pri nas v vigradnih, spomladanskih mesecih sonce otaja led in sneg, tako je zadnja leta izginil iz Afrike kolonializem. Kar druga za drugo so se afriške dežele osamosvojile in nedavno smo bili priče velike vseafriške konference v Adis Abebi, kjer so na tleh starodavne afriške države proglasili tako imenovano „afriško karto“, „afriško listino“. Ta lista popisuje afriška vprašanja in kaže pot, po kateri naj hodijo mlade afriške države. Kdaj se bo ta lepi načrt vseafriškega sodelovanja uresničil, je sicer še nereseno vprašanje. Države črnega kontinenta imajo malo skupnih značilnosti in stvarnih interesov, ki so prvi pogoj za tesnejše politično sodelovanje in končno zedinjenje. Za ustvaritev skupnega afriškega tržišča ali združenih afriških držav ni dovolj samo dobra volja, ampak so potrebni tudi določeni objektivni pogoji (skupni gospodarski interesi, primerno izobraženi voditelji), katerih je pa danes še mnogo premalo. Še v Evropi, kjer imajo narodi toliko skupnega, postopek zedinjevanja le počasi napreduje.

Afrika pa predstavlja vprašanje tudi za katoliško Cerkev, to se pravi za nas kot katoličane. Po 19 stoletjih delovanja za izpolnitev Kristusovega naročila „Pojdite in učite vse narode!“ je še 77,6 % Afrikanecv, ki niso kristjani. Dve tretjini prebivavcev te črne celine sta torej izven krščanstva in komaj ena petina jih je katoličanov. O tem problemu je govoril v Rimu časninarjem mladi afriški škof msgr. Janez Zoa, tajnik vseafriške škofovske konference in nadškof v mestu Yaounde v Kamerunu.

„Pred vesoljnim cerkvenim zborom so tri pomembna vprašanja,“ je rekel ta na časninarski konferenci. „Pastoralni, ekumenski in misijonski problem so vprašanja, ki jih ima cerkveni zbor na programu.“ Gre za to, kako urediti dušno pastirstvo, da bi kristjani živeli res iz vere. Gre za to, kako se zblížiti s kristjani izven Cerkve (pravoslavnimi in protestanti). Končno pa gre tudi za to, kako pritegniti nekristjane, ki predstavljajo pravzaprav večino človeštva.

Nadškof Zoa pravi, da je imelo doslej misijonsko delo v Afriki mnogo zunanjih težav. Naštel je naslednje: misijonarjev je bilo veliko premalo; misijonarji niso vedno poznali zadostno jezika, navad, miselnosti ljudi, med katerimi so delovali, tudi podnebje in bolezni so ovirale njihovo delo, kajti ni vsak primeren za delo na afriški celine; bilo je tudi veliko pomanjkanje prevoznih in prometnih ter obveščevalnih sredstev. „Toda te reči so se v zadnjem času obrnile na bolje,“ je dejal nadškof iz Kameruna. Zato je prišel po njegovem mnenju čas za močnejšo akcijo v Afriki. „Mladi Afrikanci hrepenijo danes po boljšem svetu in gledajo zaupno v krščanstvo, ki ga smatrajo kot pogoj, da postane v Afriki življenje boljše.“

Nadškof Zoa je nato dejal, da bi bilo treba misijonsko delo bolje organizirati. Osebe, ki delajo v misijonih, bi bilo treba bolj razporediti. Centralni organi misijonske akcije so večinoma še takšni, kot so bili pred tremi stoletji, v času tridentinskega cerkvenega zbora. V pogledu „decentralizacije v Cerkvi“, o kateri večkrat govore, je dejal, da afriški škofje ne zahtevajo kakšne avtonomije, ampak predvsem, da lahko v večji meri sodelujejo pri posvetovanjih in odločitvah centralnih organov.

Končno je nadškof omenil tudi posebno težavo za uspešno krščansko misijonsko delo, namreč to, da so kristjani razcepljeni na razne veroizpovedi. Z evanجيلjem se brž prinaša tudi zgled needinosti. Zato je tudi za uspeh misijonov važno delo za zedinjenje ločenih kristjanov. To čutijo v Afriki mnogo bolj kot v Evropi. Ko se z vsemi močmi trudijo za razširjenje krščanske miselnosti in Kristusove vere, z žalostjo ugotavljajo, da jih needinost kristjanov pri delu ovira.

Hruščev je otvoril atomsko konferenco

V veselju in sproščenem vzdušju so se v ponedeljek tega tedna pričela v Moskvi pogajanja za prepoved z atomskim orožjem. Konference se udeležujejo posebne delegacije ameriških, britanskih in sovjetskih zastopnikov. Z vsem humorjem in skorajšnjo razposajenostjo jih je sprejel Hruščev v Kremlju. Vzdušje tega srečanja se je točno razlikovalo od vzdušja, ki vlada vse dneve pri partijskih pogajanjih med Sovjetsko zvezo in Kitajsko.

Hruščev je sprejel posebnega ameriškega poslanca Averalla in zastopnika britanske vlade lorda Hailshama kakor dva stara znanca in prijatelja. Smeje jima je izrekel dobrodošlico in ju prosil, naj stopita z njim pod Stalinovo in Marxovo sliko, kjer so čakali nanje fotografii. Komaj je stopil Hailsham na Hruščevo levico in Harriman na njegovo desnico, je Hruščev zaklical: „Na pomoč, obkoljen sem od samih imperialistov“.

Potem je vprašal Hruščev, če bi ne začeli kar s tem, da bi že kar podpisali pogodbo. Harriman je nato ponudil Hruščevu beležnico s svinčnikom. Zunanji minister Gro-

miko se je pridružil temu dovtipu in rekel Hruščev: „Kar podpisite, vse drugo na papirju bomo že izpolnili“.

Tako so se začela pogajanja za prepoved atomskih poskusov. Nekateri politični opazovalci domnevajo, da bodo prav ta privedla do prve mirovne pogodbe med vzhodom in zahodom. Predsednik Kennedy je k tej moskovski konferenci pripomnil: „To je mogoče zadnja prilika za svet. Če zdaj ne uspe zaustaviti atomskih poskusov bo mogoče prepozno“.

Prva pogajanja so trajala tri ure. O poteku razgovorov ni bilo ničesar objavljeno. Harriman in Hailsham sta se ognila vsem vprašanjem reporterjev. Hitro sta po končanem pogajanju sedla v svoje avtomobile in se odpeljala na svoje stanovanja.

Vsakemu opazovalcu v Moskvi je bilo jasno sledeče: Hruščev se je s svojim veselim vedenjem ob začetku tako važne konference poklonil zahodu, obenem pa je zadel Kitajcem nov udarec.

Kakor da bi to pričakovali v Pekingu, je rdečekitajski radio takoj nato oddajal ostre

napade na Združene ameriške države in indirektno tudi na Sovjetsko zvezo. Peking je naslovil „resno svarilo na Sovjetsko zvezo“, naj se ne spušča v kakršnekoli pogodbe z Združenimi državami.

Pri moskovskih pogajanjih gre za prepoved vseh jedrskih poskusov v vsemirju, v atmosferi, na zemlji in pod njo ter pod vodo za vse čase. Zahod je pripravljen podpisati tako prepoved ne da bi pri tem pristal na mednarodno kontrolo, če se bodo zavezniki držali pogodbe ali ne.

Doslej so Sovjeti take kontrole odklanjali, ker so se bali, da bi se na podlagi teh mogla razviti posebna vohunska dejavnost proti Sovjetski zvezi.

Moskovska pogajanja pa bi se mogla razbiti tudi še na drugi sovjetski zahtevi. Hruščev je pred nekaj tedni izjavil, da je pripravljen do takih pogajanj samo pod enim pogojem: da se sklene istočasno nenapadalni pakt med NATO in državami, ki pripadajo varšavskemu paktu.

Združene ameriške države in Britanija pa se o takem sporazumu ne morejo pogajati, dokler niso privolile vse druge ostale države NATO. Nemčija in Francija pa sta se izrekli proti takemu paktu, ker se bojita, da bo s tem paktom zavekovečena meja Elbe ter da bo s tem Vzhodna Nemčija priznana kot ločena in posebna država.

V Moskvi gre zdaj za to, če bodo Sovjeti prešli od predpogojev do prepovedi atomskih poskusov.

Višek slovanskega kongresa v Salzburgu

Preteklo nedeljo je civil-metodijski kongres v Salzburgu dosegel svoj višek. V salzburški stolnici je zagrebški nadškof dr. Franjo Šeper daroval slovesno staroslovansko sveto mašo. Regensburški škof dr. Graber je med to božjo službo v pridigi omenil tudi zadržanje bavarskih škofov in salzburškega metropolita, ki so nadškofa Metoda prav v Regensburgu obsodili na več let zapora.

„Dejstvo, da govorim kot regensburški škof pred vami,“ je dejal „brez dvoma moremo smatrati kot znamenje, da hočemo popraviti in premagati preteklost, ki je doslej nismo zmogli.“ Že takrat je bil na delu satan, ki je delal zmešnjavo; mobiliziral je narodne instinkte proti ekumenski edinosti. Sveta brata Ciril in Metod bi nam bila pokazala, da edinost in enoličnost nikakor nista eno in isto. Danes pa gre predvsem zato, da spoznamo, da hočemo pravičje sile, ki se vsiljujejo od „spodaj“, ponovno razdvajati in raz-

drabljati, medtem ko more resnična edinost priti samo od „zgoraj“, od Duha.

Slovesni sveti maši je prisostvoval dunajski kardinal dr. Franz König, solnograški nadškof dr. Rohrer, zagrebški pomožni škof dr. Lah, apostolski administrator Bačke škof dr. Zvekanovič, gradiščanski škof dr. Laszlo, več opatov in mil. g. kanonik Aleš Zechner kot zastopnik koroških Slovencev.

Ob enajstih dopoldne je bila slavnostna akademija v veliki dvorani salzburške univerze. Po otvoritveni besedi je regensburški škof dr. Graber pozdravil vrsto odličnih navzočih osebno.

V slavnostnem predavanju je češki univ. prof. dr. Dvornik iz Washingtona podal sijajen oris dela in življenja slovanskih učiteljev sv. Cirila in Metoda, ter o najnovejših znanstvenih odkritjih o njunem delovanju.

Š pogreba ljubljanskega nadškofa Vovka

V sredo, 10. julija, so pokopali v Ljubljani na Zahal ljubljanskega nadškofa dr. Antona Vovka.

Prevzvišeni je bil od smrtnega dne — v nedeljo, pa do slovesnega mrtvaškega oprave v stolnici sv. Nikolaja na mrtvaškem odru v škofijskem dvorcu. Množice vernikov so ga prihajale kropit in jemati slovo od predobrega očeta. Do 4. ure popoldne pa so prihajali verniki moliti k njegovi krsti v stolnico. Kdo bi preštel tiste, ki so se tako poslovili od njega!

Popoldne ob 4. uri se je razvil z Zal pogrebni spreved na pokopališče pri Sv. Križu. Nepregledne množice so stale ob straneh, v sprevedu pa je šlo nad 400 duhovnikov, redovnikov in 8 škofov. Med svojimi duhovniki, ob gorenskem rojaku nadškofu Jegliču počiva pod umetniškim križem zdaj tudi nadškof Vovk.

Tiskovna konferenca 38-letnega afriškega nadškofa msgr. Janeza Zoa je bila nadvse zanimiva, saj je govoril mladi nadškof iz svoje lastne izkušnje in iz neposrednega poznavanja, kako se da uspešno delovati za Kristusov evanجيلij med črnici. Afriška celina torej pričakuje od vesoljnega cerkvenega zbora novega zagona za misijonsko akcijo.

Pogrebne obrede je izvršil zagrebški nadškof dr. Franjo Šeper. V lepem nagovoru je pozival vernike, naj živijo po njegovih naukih. V imenu slovanskih škofov in duhovnikov je rajnemu izrekel zahvalo mariborski škof dr. Držek. Zbor teologov je zapel še žalostinko in že je prst padala na krsto tega velikega pokojnika.

Rajni je izrecno želel, naj bi zanj ob smrti ne kupovali vencev. Res ni bilo ob njem vencev, pač pa ob nogah šopek rdečih nageljnov. Z nageljni je bilo simbolično izraženo vse spoštovanje, ljubezen in hvaležnost enemu izmed največjih slovanskih škofov.

Republiška oblast je namesto venca izročila teološki fakulteti v Ljubljani 500.000 dinarjev. Po vseh cerkvah Slovenije so v nedeljo med osmino pogreba prebrali nadškofovo oporoko.

Rajni, ki je bil povsod priljubljen in je razumel preproste in izobražene, naj po trnjevi poti življenja uživa pri Bogu zaslužen plačilo in naj posreduje pri Vsemogočnem za ljubljani svoj narod.

Pokojni ljubljanski nadškof Anton Vovk nam Korošcem ni nepoznan. Vrsta duhovnikov se ga v teh dneh živo spominja. O teh spominih nanj boste brali tudi v našem listu.

Tečaj učiteljev dvojezičnih šol

V okviru Pedagoškega instituta za Koroško so bili tudi letos ob začetku počitnic Pedagoški tedni. Kakor vsako leto so bili vabljeni na tečaje učitelji vseh ljudskih in glavnih šol dežele.

Seminarja za učitelje dvojezičnih šol se je udeležilo 37 učiteljev, tečaj se je pričel v ponedeljek, dne 8. julija, ter končal v petek, dne 12. julija 1963. Predavali so:

Vladni svetnik Lovrenc Just: Sedanje stanje dvojezičnega šolstva na Koroškem, Težišča dvojezičnega učnega dela od 1. do 3. šolske stopnje, Slovenski jezikovni pouk na glavnih šolah po novem učnem načrtu in Tvorba besed v slovenščini.

Okrajni šolski nadzornik prof. Sepp Maier: Novi ljudskošolski učni načrt in metodne posledice za dvojezični pouk, Koroške dvojezične šole v luči šolske zakonodaje 1962.

Nadučitelj Valentin Koschutnig: Slovenski jezikovni pouk od 4. do 8. šolske stopnje.

Nadučitelj Herman Velik: Pismene naloge na dvojezičnih šolah.

Nadučitelj Valentin Vauti: Pedagoška razmišljanja o pripravi nove razpredelitve ur za dvojezični pouk.

Nadučitelj Rudi Vouk: Naše slovensko mladinsko glasilo in njegova uporaba pri pouku.

Dr. Waltraud Traunig: Učni pripomočki pri sodobnem jezikovnem pouku.

Glavnošolska učiteljica Ema Zwolensky-Scheithauer: Jezikovne težave pri dvojezičnem računskem pouku.

Prof. dr. Valentin Inzko: Izvor in razvoj slovenskega pismenega jezika; Idejne struje v slovenski literaturi.

Prof. Janko Mesner: Slovenski glagol s posebnim upoštevanjem glagolskega vida.

Prof. dr. Pavle Zablatnik: Vpogled v najnovejše slovensko slovstvo.

Nadučitelj Valentin Polanšek: Literarna ura.

Politični teden

Po svetu . . .

SPOR MED KITAJSKO IN SOVJETSKO ZVEZO MOČNO VRE

Sovjetsko-kitajski ideološki razgovori, ki so se pretekli teden začeli v Moskvi, so začetkom tega tedna privreli do viška sprtosti. Polemika se je nadaljevala tudi po časopisju; sobotna številka glasila kitajski komunistične stranke, „Ljudski dnevnik“, je objavila uvodnik v zvezi z moskovsko konferenco o ideološkem sporu med sovjetsko in kitajsko komunistično stranko, ki je izredno značilen. V tem uvodniku Kitajci ostro obsojajo okoliščino, da skuša sovjetska komunistična partija — po mnenju kitajske komunistične partije — poslabšati odnose med obema strankama in državama. Hkrati pa poudarja, da to ni prava pot za premostitev ideoloških nesoglasij, ki so po mnenju Kitajcev zelo resna. Glasilo pripominja, da „je treba razumeti, da ni moč zaustaviti idej niti rešiti nesoglasij z diktati in ukazi. Dejstvo, da smatrajo lastne predloge za dokončne in da se odreka drugim pravica, da govorijo, ne vodi nikamor. V preteklosti so bili ljudje, ki so zagrešili tako norost, toda vedno jim je spodletelo“.

To kitajsko pismo, ki v 25 točkah obravnava stališče kitajske komunistične partije, je v celoti objavila tudi „Pravda“. Objavila je tudi posebno izjavo sovjetskega centralnega komiteja in s tem razširila spor med Moskvo in Pekingom v nedeljski izdaji „Pravde“ na celih sedem strani. Izjava centralnega komiteja je predvsem odgovor na sobotno kitajsko pismo.

Z odkritostjo, kot jo doslej še nikdar nismo zasledili, je Sovjetska zveza očitala komunistični Kitajski, češ da ona cepi svetovni komunizem in da hoče privedi do atomske vojne. Izjavo, ki se zdí kakor majhen roman, so besedo za besedo prebrali po moskovskem radiu. S tem skoraj ni več mogoče prepričati popolnega razdora med Sovjetsko zvezo in Kitajsko. Zadnje dneve so politični opazovalci v Moskvi dobivali vtis, da si obe ideološki delegaciji samo še prizadevata najti količjak uporabno formulo za prekinitev razgovorov.

Moskovski očitki so zelo ostri. Med drugim očita kitajski komunistični stranki, „da hoče zgraditi bodočnost na truplih ljudi“. Velik del izjave je posvečen bodoči atomski vojni. „Oni, ki imenujejo atomsko orožje „papirnati tiger“, se ne zavedajo uničevalne sile tega orožja. Mi sami izdelujemo termo-jedrsko orožje, ki smo si ga priskrbeli v zadostni meri. Mi dobro poznamo rušilne posledice . . . Kitajskim tovarišem, ki hočejo na podrtijah starega sveta, ki se bo porušil v atomski vojni, graditi lepo bodočnost, zastavljamo vprašanje: „Ste se v tej zadevi posvetovali z delovnim razredom tistih dežel, kjer vlada imperializem? Če bodo pod ruševinami starega sveta pokopani izkoriščevalci in izkoriščenci — kdo bo potem gradil lepo bodočnost?“

Če kitajski komunisti zatrjujejo, da bodo zmagovalci na ruševinah premaganega imperializma ustvarili tisočkrat večjo civilizacijo, potem si dovoljujemo vprašati kitajske tovariše, kakšne ruševine bodo ostale po atomski vojni, ki bo zajela ves svet? Centralni komite komunistične partije Sovjetske zveze ne more biti istega mnenja s Kitajci, ki hočejo na sto milijonih pomorjenih ljudi zgraditi tisočkrat večjo civilizacijo“.

Nadalje dolžijo Kitajsko, da vedno bolj zaostruje mednarodni položaj ter da spravlja mir in varnost ljudstev v nevarnost. In vrhu tega naj bi kitajski komunisti prenesli razdor svetovnega komunizma tudi na države izven vzhodnega bloka.

Ta izjava centralnega komiteja, ki obsega 35.000 besed, je najostrejša od vseh, kar jih je doslej objavila Sovjetska zveza. Ne opazimo niti najmanjšega poskusa, da bi prikrili spor s Pekingom ali ga omalovaževali. Dejstvo, da je nota udarila v sredo ideoloških razpravljanj, je dokaz zato, da Sovjetska zveza ne misli odstopiti od svojega stališča in da je Hruščev deležen širokogrudne podpore drugih komunističnih voditeljev.

GRŠKI OBISK V BRITANiji NI BIL ZAZELEN

Pretekli teden sta se pripeljala v London kot gosta angleške kraljeve družine grški vladar Pavel in njegova žena Friderika. Grško kraljevo dvojico so pa že na postaji sprejeli s protestnim vpitjem in brizganjem. Demonstranti so nosili tudi tablice z napisi „Osvobodite politične jetnike!“ Policija je imela tudi dosti truda, preden je razpršila veliko množico, ki se je pripravljala na veliko povorko, da bi šla pred buckinghamsko palačo. Kronane glave so se tam pravkar pripravljale za svečano večerjo. Veliko število policistov in demonstrantov so odpeljali hudo ranjene v bolnišnico.

. . . in pri nas v Avstriji

RAAB BO Odstopil

Stari kancler Julij Raab je izjavil, da bo odstopil kot zvezni predsednik v gospodarski zvezi še letos jeseni, verjetno po glavnem zborovanju Avstrijske ljudske stranke. Kdo bo njegov naslednik, še ni jasno. Slišijo se imena kot predsednik nižjeavstrijske trgovske zbornice, poslanec Czerny; predsednik koroške trgovske zbornice, Pfriemer; predsednik dunajske zbornice Sallinger. Neka skupina v gospodarski zvezi si želi zveznega svetnika Eckerta, ki je sedaj glavni tajnik gospodarske zveze, za novega predsednika. Raab še molči o svojem nasledniku. Domnevali so tudi, da bo Raab istočasno s svojim izstopom iz gospodarske zveze odstopil tudi kot predsednik zvezne zbornice. Vendar te vesti Raabova okolica zanika. Možni naslednik na to mesto bi bil spet predsednik dunajske trgovske zbornice Sallinger.

SIMA OStANE KOROŠKI FINANČNI MINISTER

Koroški deželni zbor je pretekli teden izvolil dosedanjega deželnega svetnika Simo za zastopnika deželnega glavarja. Sima bo obdržal finančni referat. Njegov prednik je vodil socialni referat, ki pa bo zdaj prešel v roke deželnega svetnika dr. Kerstniga, njegov referat vodne gradnje, referat za stanovanjska in naseljena vprašanja pa na novega deželnega svetnika Schoberja. Deželnega tajnika socialistične stranke Wetschniga so imenovali za zveznega svetnika. V Spittalu bo zasedel Schoberjevo mesto v občinskem svetu mestni svetnik Hatz.

SCHÄRF HVALI VELIKO KOALICIJO

Zvezni predsednik dr. Adolf Schärf je proti koncu preteklega tedna izjavil, da vidi v veliki koaliciji dveh največjih avstrijskih

Malo pred večerjo se je oglašil v kraljevi palači tudi 91-letni lord Russel, znameniti zgodovinar in filozof, ki vodi po vsem svetu gibanje za človečanske pravice. Oddal je pismo, v katerem ostro ugovarja, da je zaprtih v atenskih zaporih še vedno več kot 1000 političnih pripornikov v prav nečloveških razmerah.

MNOŽIČNI NAPADI NA ČRNCE V AMERIKI

Na ameriškem jugu še vedno niso prenehale demonstracije integracionističnega gibanja. Zdi se, da postaja razdor med črnici in belci v Ameriki vedno večji. Začetkom tega tedna je prišlo ponovno do hudih neredov in krvavih spopadov v Cambridgu, v državi Maryland. Zagrizeni rasisti so napadli črnsko prebivalstvo, ki se bori za državljansko enakopravnost. Beli rasisti so metali na črnice kamenje, gnilo sadje in druge predmete.

Da bi preprečila spopade po mestnih ulicah, je policija uporabljala solzivec. Prišlo je tudi do streljanja, pri čemer je bilo ranjenih več ljudi, med temi tudi nekaj pripadnikov nacionalne garde.

Do podobnih slučajev je prišlo tudi v Savani (država Georgija) in še v treh mestih države Illinois. V nekaterih mestih je policija uporabljala tudi posebno dresirane pse, da bi razgnala črnske demonstrante.

Nacionalna ganda, ki se je umaknila iz Savane, je v polni pripravljenosti. Policija je aretirala številne demonstrante, ki so jih zaprli z obtožbo, da so povzročili nered.

strank to, kar Avstriji koristi. Dr. Schärf je obiskal razstavo Pavla Trögerja v samostanu Altenburg na Nižjem Avstrijskem, nato ga je sprejel deželni glavar Figl s člani deželne vlade v Garsu kot gosta dežele Nižje Avstrije. V odgovoru na Figlove pozdravne besede je državni predsednik Schärf hvalil zasluge Figla: Od vseh dežel na svetu, ki so bile zasedene po vzhodnih in zahodnih četah, si je samo Avstrija mogla priboriti svobodo in enotnost. „To veliko dejanje, pri katerem ima tudi inž. Figl merodajne zasluge, vsi Avstrijci še ne vedo ceniti v zadostni meri. Kajti samo sodelovanje obeh velikih avstrijskih političnih strank bo moglo preprečiti velike nevarnosti za Avstrijo“.

300.000 KOVINARJEV ZAHTEVA VEČ

Četrtek tega tedna je za 300.000 avstrijskih kovinarjev važnega pomena. Ta dan bo namreč prvič zasedala paritetna komisija in se posvetovala o novih zahtevah kovinarskega sindikata, ki si želi višjih plač. „Rok petih tednov“ po sporazumu Olah-Raab je že začel teči. Po poteku tega roka veljajo pogajanja avtomatično za prosta. Sindikat pa si ne prizadeva samo za višje plače, kakor smo zvedeli šele sedaj, temveč hoče doseči tudi še druga važna kolektivnopolgodbena pogoja in modernizacije.

Tako naj bi med drugim izboljšali določila glede doklad. Kovinarji hočejo „pravo nagraditev“ za dejansko storjeno delo, boljše upoštevanje večje telesne in duševne obremenjenosti zaradi avtomatizacije (večja pozornost!) ter končno krajši delovni čas v obliki podaljšanega dopusta.

Pogajanja med sindikati in podjetniki se bodo uradno začela šele septembra, vendar bodo „kontaktni odbori“ že avgusta začeli rahljati zemljo.

SLOVENC

doma in po svetu

Dr. Vinko Zorc — 70-letnik

Zorčev Vinko se je rodil leta 1893, 17. junija. V svojem ljubljanskem rojstnem mestu, je potlej drgnil hlače po ljudsko- in srednješolskih klopih do mature. Že v ta čas nekako pade njegov prvi poseg v javno življenje, ko ustanovi znano društvo „Preporod“.

Potlej se odloči za pravne študije, ki jih kot član akademskega društva „Sava“ opravi deloma na dunajski, deloma na ljubljanski univerzi, kjer tudi promovira za doktorja prava.

Že od mladih let ga oče Anton in mati Marija, sestra znanega slovenskega pisatelja in rodoljuba dr. Ivana Tavčarja, vzgajata v zavednega Slovenca. Tako skuša že med prvo svetovno vojno kot častnik avstrijske vojske, kjer in kadar je le možno, kadar koli ščititi in pomagati našim fantom iz polka „slovenskih Janezov“.

Po vojni ga zanese usoda že kot advokata v Beograd, kjer ostane sicer v poklicu do druge svetovne vojne, vendar redno prebija časovne periode v Sloveniji pri svoji družini, katero sta medtem ustanovila z gospo Olgo, rojeno Rudež. Svoje tri hčerke, Katjo, Mišo in Olgo, vzgajata v povezanosti in ljubezni do narave, saj preživlja Vinko kot vnet in vesten lovec ves razpoložljiv čas v svojem lovišču, kjer z lovsko pravičnostjo skrbi za odgoj divjadi. Tako postane generalni tajnik osrednjih lovskih društev Jugoslavije.

Po zlomu Italije leta 1943 ga Nemci aretirajo in odvedejo v nemška koncentracijska taborišča, kjer se mukoma prebija skozi štiri take „ustanove trpljenja“. Ob koncu vojne se zateče najprej v Zgornjo Italijo in kmalu nato v Rim.

Že ob ustanovitvi postane član Slovenske demokratske stranke, kateri v Argentini še danes načeluje v svojstvu strankinega podpredsednika. Iz Italije se izseli leta 1947 in se za stalno naseli z družino v Buenos Airesu.

„Ženska zveza“ v Ameriki poromala v Rim

Dne 17. junija je prispela na rimsko letališče „Fiumicino“ z dvema jet-letaloma iz Lurda skupina Slovenian Women's Union of America. Skupina je štela 70 oseb ter jo je na letališču sprejel rojak g. Vinko Levstik, kateri je lastnik hotela Bled in penzion Danila v Rimu in pri katerem je tudi cela skupina stanovala.

Skupina si je z avtopulmani ogledala Rim, dan pred odhodom pa se je udeležila sv. maše v baziliki sv. Klemenca. Sv. mašo je daroval za skupino preč. p. Anton Prešeren S. J. ob asistenci dveh slovenskih duhovnikov. P. Prešeren je spomnil skupino, da sta ostanke papeža Klemenca prinesla v Rim sv. Ciril in Metod in da v tej cerkvi ležijo ostanke slovanskega apostola sv. Cirila. Med sv. mašo so prepevali slovenske nabožne pesmi in skoro vsa skupina je pristopila k sv. obhajilu.

Po nekaj dneh je skupina spet odpotovala na letališče in od tu z jet-letali šla na obisk v staro domovino. — Vse potovanje je organizirala Potovalna pisarna Kollander iz Clevelanda. Skupino je vodila iz Amerike pesnica in urednica zveznega glasila ŽAR, Mrs. Prislant, amer. Slovenka, v Rimu pa je za skupino skrbel g. Levstik sam.

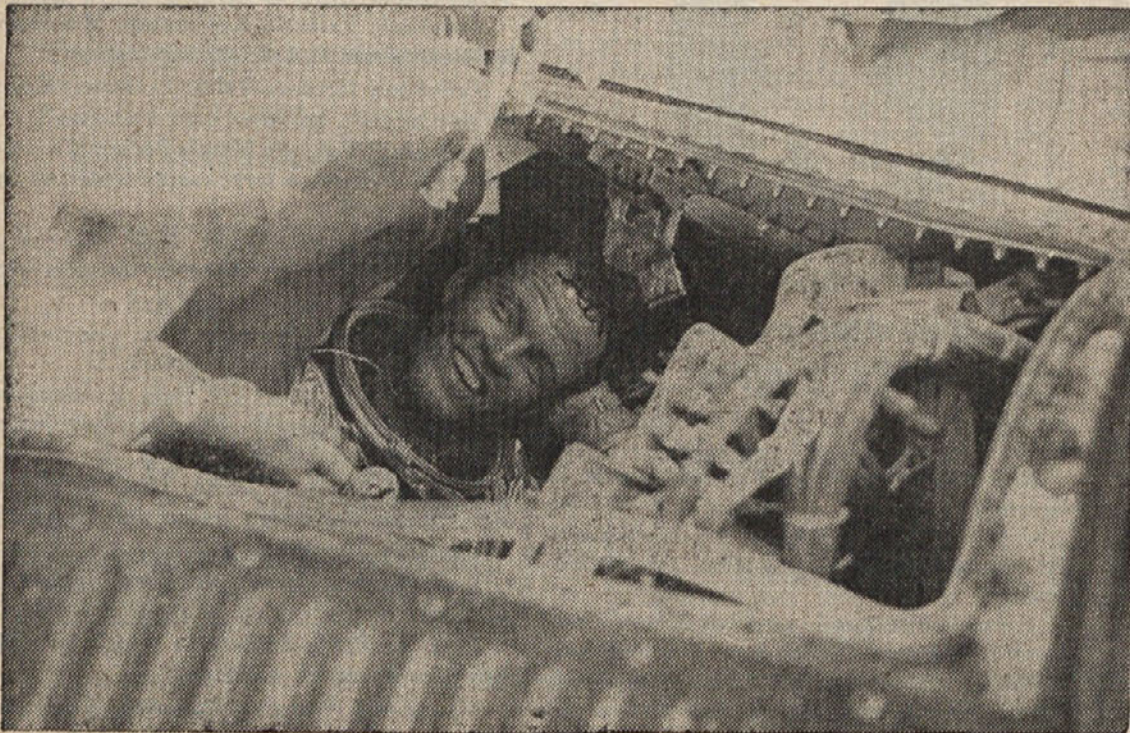
Dragotin Cvetko predaval v Salzburgu o Dolarju

Na mednarodni kongres za slovansko zgodovino, ki je pravkar v Salzburgu, je bil povabljen tudi muzikolog, univ. prof. dr. Dragotin Cvetko. Predaval je o slovenskem skladatelju J. K. Dolarju iz sredine 17. stoletja in prikazal temeljne vire za njegovo biografsko osvetlitev. Z njimi je ovrgel trditve in domneve, da je bil Dolar nemškega oziroma češkega rodu. Dokazal je skladateljevo slovensko poreklo in obenem orisal potek njegovega življenja in dela na osnovi doslej znanega gradiva. Cvetkovo predavanje je prispevalo k izpopolnitvi orisa srednje faze evropskega glasbenega baroka in k afirmaciji slovenske glasbe v mednarodnem svetu.

Ciril in Metod v Padričah na Tržaškem

Na Padričah je bila preteklo nedeljo svečana proslava prihoda sv. bratov Cirila in Metoda med slovanske narode. Ta dan je tudi vaški praznik, zato ga domačini praznujejo vsako leto. Letos pa je proslava dobila še slovesnejši in širši okvir, saj prav v teh dneh ves slovanski svet praznuje 1100-letnico prihoda solunskih bratov na slovanska tla.

Prireditelji so proslavo razdelili na dva dela: na verskega, ko je novomašnik Fr. Vončina iz Rojana opravil sv. mašo na prostem, in na kulturni del. Najprej so nastopili združeni pevski zbori s Tržaškega. Vodil jih je prof. H. Mamolo. Sledila je zborna deklamacija Slovanska apostola. O pomenu sv. Cirila in Metoda za Slovence in za Slovence še posebej pa je spregovoril prof. V. Beličič. Ubrano je zapel nekaj pesmi moški zbor z Goríškega.

Ameriški astronaut Cooper po svojem pristanku v Pacifiškem oceanu. 15. in 16. maja 1963 je obkrožil 22-krat Zemljo in s tem izpolnil program „Merkur“. Odslej bodo uporabljali raketne kapice „gemini“ (to so „Dvojčki“) za dvoosebno vesoljsko posadko. Še letos bodo ameriški strokovnjaki izvedli prve poskusne polete, tokrat še brez človeške posadke.

Avstrijski škofje o sv. Cirilu in Metodu

V zadnji številki smo poročali, da so avstrijski nadškofje in škofje izdali ob letošnjem jubileju sv. Cirila in Metoda pastirsko pismo. Poročilo popravljamo v toliko, da po naših cerkvah niso brali tega skupnega škofovskega pisma, ampak pastirsko besedo celovškega škofa, objavljeno tudi v »Nedelji« in v »Kirchenblattu«.

Pastirsko pismo avstrijskih škofov je v glavnem enako temu, kar smo slišali po naših cerkvah. Namesto prvega poglavja o apostolski gorečnosti sv. Cirila in Metoda pa je poglavje o skrbi svetih bratov za to, da bi se katoliška Cerkev zakoreninila med ljudstvom. V uvodu se omenja tudi misel: »Avstrijska prestolnica je bila in je (za slovanske narode na severu, vzhodu in jugu) posebnega pomena, zaradi katerega je naša domovina tudi še danes nekaj med vzhodom in zahodom.« Nato navaja prav tako tri razloge, zakaj sta slovanska blagovestnika pomembna za vso Cerkev. Vendar ne navaja apostolske gorečnosti

sv. bratov kot enega teh razlogov, ampak njuno skrb za povezavo Cerkve z ljudstvom. Gradščanski »Crikveni glasnik«, štajerski »Sonntagsblatt«, in drugi avstrijski cerkveni listi objavljajo tole besedilo prvega poglavja:

»Zasluga sv. Cirila in Metoda je, da sta sveto pismo in besedilo rimskega bogoslužja prevedla v slovanski jezik, potem ko je Ciril nalašč za to sestavil slovanske črke. Tako Slovani niso našli v katoliški Cerkvi nekaj tujega, ampak nekaj svojega. V tem moramo gledati tudi nekaj prst božji za širjenje evangelija v sedanjem času. Vse predolgo je bila katoliška Cerkev evropska Cerkev. Rimski obred in latinski jezik sta bila narodom Azije in Evrope vedno nekaj tujega in so Cerkvi ravno v neki dobi narodnega prebujenja pri njih odrekli domovinsko pravico. Toda Cerkev mora v vsakem narodu najti lastno podobo. Kristus se mora v vsakem narodu učlovečiti. To začenjamo spoznavati in iščemo, kako

bi kulturo, jezik in navade ljudstev upoštevati ne le pri oznanjevanju božje besede, ampak tudi v bogoslužju, ne da bi bila pri tem oškodovana edinost.«

Ko govori pastirsko pismo avstrijskih škofov o povezanosti sv. bratov s Stolico sv. Petra, pravi — preden omenja besede papeža Janeza XXIII. — tole:

»Tudi za čas pred 1100 leti je bilo uvažanje ljudskega jezika nezaslišana novost in je sprožilo marsikateri ugovor. Metod je potoval v Rim, da bi se pred papežem Janezom VIII. opravičil. Dobil je potrjenje za svoje delo in mu je bilo znova zapuščeno misijonsko delovanje med Slovani.« To poglavje pa zaključuje pastirsko pismo:

»Avstrijski katoličani so vedno znova dajali dokaze zvestobe in ljubezni do naslednika sv. Petra. Tudi rajnemu papežu Janezu XXIII. so večkrat pokazali, kako ga spoštujejo in kako so mu vdani. Z njegove strani pa je bila tudi naša domovina deležna njegove posebne naklonjenosti. Za to in za njegovo blagoslova polno delovanje v službi Cerkve in sveta bomo avstrijski škofje umrlega papeža ohranili v hvalnem spominu. Novemu vrhovnemu pastirju katoliške Cerkve, papežu Pavlu VI., hočemo s prav takim zaupanjem, s svojo molitvijo in svojo zvestobo pomagati pri delu. Naj bi nadaljeval in dokončal tako milosti polno in mirno vladanje, ki bo božjemu kraljestvu po Cerkvi prineslo novo rast, svetu pa zveličanje!«

Izgleda, da je bilo iz nekih razlogov potrebno, da verniki krške škofije niso slišali s prižnic teh škofovskih besed avstrijskih škofov.

mogla biti izvedena. Poudaril pa je pomen ustanovitve takega zavoda, prosil je ostale fakultete naj sprejmejo v svojo sredino novorojenčka ne kot vsiljivca, ampak kot polnovrednega člana in naj mu vsestransko pomagajo v njegovi rasti in razvoju. V govorih je bilo poudarjeno, da je naloga akademije navezati stike z drugimi visokimi šolami, sodelovati z njimi, organizirati seminarje in občasna srečanja mladih glasbenikov ter tudi večje reprezentativne prireditve. Tako sta že najavljena »Teden zborovske glasbe« v jeseni leta 1963 in kongres muzikologov 1964. Prav posebno je bilo poudarjeno, naj se akademija posveti negi ansambelske umetnosti (komorni orkester, komorna glasba), ker je nega te glasbene panoge nujno odvisna od ohranitve muzikalne kulture. Akademija naj ne bo samo tovarna za kadre, ampak naj bo živ center in žarišče lepega muzikalnega duha, da ga bo lahko izžarevala preko vse pokrajine.

Neposredno ustanovitvenemu aktu je sledil koncert z nastopi solistov, orkestra in zbora. Svečanosti so se zaključile z izvedbo Haydnove opere »Zvijazca in ljubezen«.

K. R.

Vfisi iz Lužice

Nekega večera sva z Merčinom Kroškom z avtom zdrvela v Pančice. V šoli, ki nosi ime največjega lužiskosrbskega pesnika Jakuba Barta-Čišinskega, je bila namreč tisti večer vaja pevskega zbora »Lipe«.

Sprva sem bil hudo razočaran. Pevci so se med seboj pogovarjali v domačem jeziku. Ko se je vaja začela, je pevovodja govoril samo nemško.

Nagnil sem se k Merčinu in ga vprašal: »Zakaj govori nemško?«

Merčin me je precej razumel in mi povedal, da je pevovodja Nemec in da je učitelj petja pri Državnem ansamblu za srbsko ljudsko kulturo v Budyšinu.

Moje razočaranje se je spremenilo v presenečenje: Nemec uči lužiskosrbske pesmi! Potem so vadili tisto lepo — »Lubka lili-ja«. Če bi Lužiški Srbi imeli samo to pesem, bi imeli dovolj! Zdi se mi, da ta pesem razgrinja vso mehko lužiškega človeka.

Tisti večer sem zvedel, da deluje v Lužici 12 velikih mešanih pevskih zborov, 10 manjših, 30 šolskih, 12 plesnih in 12 godbenih skupin.

Vsem tem amaterskim zborom, skupinam in igralskim družinam, ki so zelo številne in imajo v Lužici dolgoletno tradicijo, vneta pomaga »Dom za srbsko ljudsko umetnost«, in sicer tako, da izdaja skladbe, igre, zapise plesov ipd. in daje potrebne nasvete. Poprej je imela podobno dolžnost »Domovina« sama. »Dome«, ki je ustanova ministrstva za kulturo, vodi Lužiški Srb Gerat Hendrich.

Poklicno goji lužiskosrbsko pesem in ples Državni ansambel za srbsko ljudsko kulturo v Budyšinu, ki šteje s tehničnim in pisarniškim osebjem 150 ljudi (orkester 36, plesna skupina 25, pevski zbor pa 47 članov). Ansambel priredi na leto tri do štiri premiere in 180 do 250 predstav doma in v tujini.

Zanimalo me je, kako se načelo o narodni enakopravnosti uresničuje v praksi, posebno v šolstvu, saj je od vzgoje mladine predvsem odvisna prihodnost slehernega naroda, zlasti še majhnega, kot je lužiskosrbski.

Lužiški Srbi imajo v dvojezični Lužici 10 desetletnih šol s srbskim učnim jezikom in dve dvanajstletni nadaljevalni šoli s srbskim učnim jezikom in z nemščino kot predmetom. (Zanimivo je, da se v te šole, ki so pravzaprav namenjene samo lužiskosrbskim otrokom, vpiše tudi mnogo nemških otrok.) Na drugih šolah je učni jezik nemščina, srbsčina pa predmet. Takšne šole so predvsem v krajih, kjer je Lužiških Srbov malo. Učenje srbsčine je za nemške otroke na takšnih šolah kajpak obvezno!

Učiteljske kadre za srbske šole vzgaja učiteljska šola v Budyšinu (vodi jo dr. Kurt Petr). Ima tri oddelke: šolo za otroške vrtnarice (s 40 dijakinjami), učiteljsko šolo za poučevanje do četrtega razreda (z 200 dijakji) in šolo za predmetne učitelje za poučevanje srbsčine, ruščine in nemščine od petega do desetega razreda (s 60 dijakji).

»Institut za srbski ludospyt«, ki je pravzaprav naslednik »Mačice Serbske«, skrbi za znanstveno raziskovanje lužiskosrbskega jezika, književnosti, etnografije, zgodovine in demografije. Od nekdanje knjižnice pri »Mačici«, ki je imela 1937. leta 18.000

zvezkov, se je ohranilo samo 2000 zvezkov. Vse drugo je bilo uničeno. Danes imajo v inštitutu že nad 40.000 knjig. Mnogo knjig so nakupili, precej pa so jih poklonili Lužiški Srbi sami.

Na moja pogostna vprašanja, koliko pravzaprav prispeva država za razvoj lužiskosrbske kulture, mi nihče ni vedel povedati pravih števil. Nekdo je še najbolj natančno odgovoril: »Pravzaprav vse! In to so milijoni!« T. G.

Nova akademija v Gradcu

Te dni je Gradec dobil novo visoko šolo. Biuški deželni konservatorij so povišali v akademijo za glasbo in likovno umetnost. Ob tej priložnosti so bile svečanosti, na katere so prejeli vabila gostje tudi iz tujine, med njimi rektorat akademije za glasbo v Ljubljani.

Svečanosti so se začele v veliki dvorani štajerske hranilnice s koncertom, ki sta ga izvedla orkester akademije z dobro naštu-dirano Haydnovo simfonijo in graški Filharmonični orkester s spremljavo Lisztovega klavirskega koncerta.

Svečani akt ustanovitve akademije se je odvijal z vsem pompom 7. junija dopoldne v prekrasni mali koncertni dvorani.

V dvorano, ki je bila polna občinstva, so ob zvokih fanfar prikorakali v sprevedu zastopniki oblasti, dekani univerze z rektorjem, vsi v tradicionalnih univerzitetnih uniformah in gostje. Na odru je bil razporejen komorni zbor študentov akademije in pred njim godalni kvartet, ki je odprl svečanost z izvedbo Haydnovega kvarteta.

(F. Ave Maria)

Slovansko bogoslužje

(Nadaljevanje)

Doslej smo spoznali staroslovansko bogoslužje, ki sta ga vpeljala sveta brata Ciril in Metod. Ali smo bili Slovenci deležni njune duhovne dediščine?

V hrvaškem Primorju, Istri, tržaški in goriški okolici se je razširilo, utrdilo in ohranjalo glagolsko bogoslužje. Glagolske pismene spomenike najdemo v obilnem številu posebno na Gorenjskem. Ko je v Sloveniji primajkovalo duhovnikov, so dopolnili to vrzel glagoljaši, t. j. duhovniki, ki so maševali samo v staroslovanskem bogoslužnem jeziku. Tomaž Hren je tudi posvetil duhovnika, ki je znal samo staroslovanski liturgični jezik. Pred 60 leti je bilo med hrvaškimi duhovniki močno glagoljaško gibanje, ki se je skušalo razširiti tudi v Sloveniji. Kljub vsemu narodnemu gibanju v Sloveniji, je bil vpliv zapada premočan in poznanje verske zgodovine premajhno, da bi se pri nas to gibanje z uspehom razširilo. Gibanje bi imelo več uspeha, ako mu ne bi italijanska in avstrijska vlada nasprotovali. To gibanje je bilo tako močno, da je Rim postal pozoren. Papež sv. Pij X. je poklical leta 1905 v Rim vse škofe iz goriške, zadrske in zagrebške nadškofije, da se tam posvetujejo o tem gibanju in podajo svoje mnenje. Posvetovanjem je predsedoval kardinal Serafin Vanutelli. Slovenski in hrvaški škofje so pridali svojim izja-

Glavni referat je imel generalni glasbeni direktor dr. Marchhl, ki je v velikem govoru podal ves historiat, kako je prišlo do ustanovitve akademije. Začel je z ustanovitvijo prve glasbene šole na Štajerskem leta 1830. Navajal je vse podrobnosti, kako se je šola razvila, katere osebnosti so izšle iz te šole, Hugo Wolf, Josef Marks, Wilhelm Kienzl in drugi, kako je vzkilo z leti poleg te šole v Gradcu še 30 nadaljnjih na vsem Štajerskem, kako je nastajala organska potreba po povišanju šole v konservatorij in slednjič v visoko šolo, v akademijo.

Za izčrpnim govorom dr. Marchhla sta govorila še deželni glavar in zvezni minister za šolstvo dr. Drimmel. Iz njegovega govora se je razodevala vsa skrb vlade za glasbeno šolstvo, finančne težave, vse mo-goče birokratske ovire pri realizaciji takega podviga, kot je ustanovitev akademije. Akademiji je bila dodeljena velika stavba, ki pa za zdaj še ni prazna. Med drugim tudi imenovanja profesorjev še niso

vam znanstveno delo Hrvata msgr. dr. Luka Jelčića »Fontes Liturgiae Glagolito-Rumane« (Virni glagolsko-rimskega bogoslužja). Knjiga je bila tiskana prav za to posvetovanje škofov. Ko se je ljubljanski škof dr. Anton B. Jeglič vrnil iz Rima, je s seboj prinesel to knjigo, ki do tedaj še ni izšla v javnosti.

Ob glagoljaškem gibanju so med zgodovinarji nastala razna vprašanja, o katerih so tedaj objavljali svoje razprave dr. Josip Gruden, dr. E. Lampe in tudi dr. Franc Grivec se je začel že oglašati v tedanjih publikacijah; on je ostal zvest proučevanju delovanja sv. Cirila in Metoda do smrti, saj je še leta 1960 objavil važno znanstveno delo v nemščini: Konstantin und Method — Lehrer der Slaven (271., založ. Otto Harrassowitz, Wiesbaden 1960; cena 24 DM).

V času drugega vatikanskega koncila postaja to vprašanje zopet pereče. Ne sicer iz istega vidika kot v preteklosti, pač pa v zvezi s poudarkom, ki ga je že dal drugi vatikanski koncil na vprašnje liturgičnih jezikov in različnih kultur, ki naj bi bile bolj upoštevane tudi v liturgiji. Drugi vatikanski koncil se zelo trudi, da bi ugledil pot do zedinjenja. Ta trud je tako iskren, da so o njem prepričani vsi opazovalci raznih krščanskih veroizpovedi. Carigrjski patriarh na seje prvega obdobja koncila ni poslal nobenega opazovalca. List »Srpski Misionar«, ki izhaja v New Yorku, je bil med redkimi nekatoških listi, ki se je le s kratko opombo spodtaknil nad

koncilom. Slovansko bogoslužje v glagolskem liturgičnem jeziku je ena izmed najbolj močnih vezi, ki zgodovinsko vežejo Vzhod in Zpad. Je skoro zgodovinski čudež, da se je glagolski bogoslužni jezik ohranil tako močno, da je še danes v veljavi med hrvaškimi katoličani v Hrvatskem Primorju (Senj), na otokih in v Dalmaciji. Pred zadnjo vojno je v te kraje prišel marsikateri slovenski študent, tam vstopil v bogoslovje in postal glagoljaš, to je duhovnik rimskega obreda, ki bere mašo v staroslovanskem bogoslužnem jeziku.

Ko so na drugem vatikanskem koncilu v zadnjih sejah prvega dela zasedanj razpravljali vprašanje Cerkev in edinosti, je bila izražena ta misel: V preteklosti so bolj razpravljali o nalogah papeža in hierarhije, danes pa se bolj poudarja vprašanje episkopata, naloge laikov v Cerkvi in naloga misijonstva.

Po tridentinskem koncilu se je Cerkev notranje utrjevala. Po velikem odpadu milijonov od Petrovega stola, je bilo nujno potrebno, da Cerkev zbere vse svoje notranje moči in se duhovno utrdi; važna pri tem delu je bila trdna bogoslovna izobrazba duhovnikov. Tudi v tej dobi Cerkev ni zanemarjala svoje misijonske naloge, a sedaj zahtevajo razmere na svetu, da se misijonsko delo Cerkve prilagodi novim razmeram in da zavzame širši obseg; misijonstvo sedaj ni potrebno samo v poganskih deželah, ampak tudi v razkristjanjenih deželah. (Dalje prihodnjič)

ST. MARTIN PRI BELJAKU (Nova maša)

Velik dan je doživljala preteklo soboto in nedeljo fara St. Martin pri Beljaku. Da bi pel svojo prvo, zahvalno in prošnjo daritev, je prišel k svojim dragim domačim in v svojo faro družino novomašnik č. g. Karel Schönberg, rojen v Kranju na Gorenjskem.

Na predvečer velikega dne se je pred Marijinim domom zbrala množica ljudi, ki je s petjem, deklamacijami in pozdravnimi govori počastila novomašnika. Najprej je cerkveni zbor zapel vsebinsko lepo pesem o duhovniškem poslanstvu. Mala deklica je nato izrekla svoj pozdrav, pridružil se ji je zastopnik ministrantov ki je vse spravil v dobro voljo. Omenil je, da je bil g. novomašnik tudi ministrant. To je velika čast zanje, kajti ministrantje, so navadno znani kot veliki poredneži. Zastopnik Katoliške delavske mladine je pozdravil novomašnika kot enega, ki prihaja iz njihovih vrst. Opozoril ga je, naj nove maše ne smatra že za doseženi cilj, ampak za nov začetek težkega dela za božje kraljestvo. Končno ga je pozdravil še č. g. župnik dr. Steinhäuser. Ker cerkev sv. Martina popravljajo, je bil blagoslov v soboto zvečer na prostem, prav tako nova maša v nedeljo.

Vsi navzoči smo se veselili s starši, ki so svojega najstarejšega sina radi darovali Bogu. Bog jima poplačaj to žrtev! Naj novomašnik z mladostnim ognjem, s svojim velikim znanjem in predvsem z božjo pomočjo gradi božje kraljestvo v dušah, naj bo most med človekom in Bogom!

K velikemu dogodku je novomašniku in njegovim staršem čestital v imenu katoliških koroških Slovencev dr. Valentin Inzko.

DOB PRI PLIBERKU (Hudo neurje)

Letošnje celodnevno češčenje na praznik sv. Cirila in Metoda, 7. julija si bomo dobro zapomnili. Bilo je prav lepo, zlasti ker je bil ves dan med nami naš stari znanec preč.

Vinko Zaletel:

Moji spomini na nadškofa Vovka

V nedeljo, 7. julija, sem se na novi maši v St. Jakobu po 22 letih zopet srečal s vsakom pokojnega nadškofa Vovka, torej možem njegove sestre. Marsikaj sva se pogovorila in spominjala starih časov, ko nas je vsak velikonočni ponedeljek tedanji župnik Vovk popeljal na svoj dom. Ob slovesu sem mu naročil pozdrave za nadškofa. Rekel mi je, da ga bo takoj prihodnji dan obiskal in moje pozdrave izročil in je še pristavil: „To bo vesel, ko mu povem, da sva bila skupaj!“

Tedaj je nadškof dr. Anton Vovk umiral in prihodnji dan ga je prišel svak v Ljubljano pokropiti kot mrljica.

V četrtek nato me je obiskal znanec duhovnik iz ljubljanske škofije. V soboto je šel na škofijo po „celebret“ (potrdilo, da je duhovnik in da lahko v drugih škofijah mašuje). Podpisal ga je še nadškof Vovk v postelji — en dan pred smrtjo. Toda naročil mu je, naj obišče tu na Koroškem tri božje poti: Gospo Sveto, Žihpolje in Podgorje in tam prosi za zdravje. Poromal je res na vsa ta božja pota in ni vedel, da ni treba več prositi za zdravje, ker sedaj že nadškof Vovk prosi Marijo za naše zdravje. Marija Pomagaj, katero je nadškof Vovk na Brezjah na najslavesnejši način kronal za kraljico Slovencev, je sedaj sprejela svojega velikega častilca in mu pripravila častljivo krono plačila.

Pokojni nadškof Vovk je bil rojen l. 1900, točno ob stoletnici rojstva škofa Antona Martina Slomška in pesnika dr. Franceta Prešerna. Prešerna je preživel za 14 let, Slomška za eno leto. Rojen pri „Ribiču“ v Vrbi na Gorenjskem, v isti hiši kot pesnik Prešeren, je bil nadškof Vovk zadnji moški potomec Prešernovega rodu. Ista kmečka hiša nam je dala dva velikana: največjega pesnika dr. Franceta Prešerna in prvega ljubljanskega pravega nadškofa in najboljšega vodnika skozi čudne povojne čase dr. Antona Vovka. Oba sta rastle kot soseda podružnice sv. Marka v Vrbi, ki jo Prešeren imenuje „podoba raja“.

Njegova bližnja soseda, iz iste župnije Breznica doma, sta bila še gorenjski „grči“, veliki slovenski pisatelj Franc Finžgar in še sedaj živeči naš najboljši ljudski pisatelj Janez Jalen. En laik, trije duhovniki, vsi pa veliki božji dar našemu malemu narodu. Bog, zahvaljen zanje!

Trda je bila njegova mladost: učenje ob najskromnejših razmerah, v počitnicah delo doma na kmetiji. Pripovedoval je, kako je po

Pri nas na Koroškem

g. Janez Rovani, bivši pliberški kaplan. Ves dan se je žrtvoval v cerkvi.

Toda prav ob zaključku, ko smo zapeli zahvalno pesem, se je vlila taka ploha s točo, da je zgedalo kot sodni dan. Nad Komlom se je utrgal oblak in po vseh poteh in grabnih je pridrvela voda v dolino, valila s seboj zemljo, kamenje in les. Cesto iz Doba proti Žvabeku je na mnogih krajih tako zasulo, da ni bil možen prehod. Najhuje je bilo pri Vošanku, kjer je voda in grušč kamenje drvela čez cesto tako divje, da so se bali, da jim bo hišo odneslo.

Na pomoč je prišlo vojaštvo in stroji „bagerji“, da so spravljali naneseni material proč in cesto očistili. Škoda na cestah in travnikih je precejšnja. Upamo, da bo nova cesta iz Doba v Labot tako narejena, da ne bo izpostavljena takim nevarnostim. Težko čakamo, da prično z gradnjo nove ceste.

CELOVEC — ŠT. JAKOB (Lep uspeh)

Pred nedavnim so polagali tiskarniški vajenci, ki so že prešli polovico svoje učne dobe, in so sedaj v 3. letu, vmesne strokovne izpite. Namen teh izpitov je, da se ugotovi, kaj in kje vajencu še manjka na znanju, da more še pravočasno tudi take vrzeli izpopolniti in postati končno vsestransko podkovan pomočnik.

K izpitu je pristopilo dvaindvajset vajencev iz štirinajstih različnih tiskarn na Koroškem. Uspehi so bili pri vseh pozitivni, najboljšo oceno pa je dobil tiskarski vajenec tiskarne Družbe sv. Mohorja Hanzej Isopp,

doma iz St. Jakoba v Rožu. Marljivemu in spretnemu vajencu kakor tudi vodstvu tiskarne k lepemu uspehu čestitamo!

CELOVEC (Prosvetni večer)

Preteklo sredo, dne 10. julija 1963, je Slovensko kulturno društvo v Celovcu zaključilo zimsko sezono s 5. prosvetnim večerom. Predavateljica gčna. Mira Pehani je ob pokazanih barvnatih slikah nadaljevala opis svojega lanskega letnega počitniškega potovanja „Od Lizbone preko Afrike in Malorke v Genovo“. Udeležencev večera je bilo z oziroma na že bližajočo se počitnice še kar lepo število, ki so pozorno sledili zanimivim izvajanjem predavateljice.

V Tangerju, na obali Severne Afrike, je bilo hladnejše kot v Lizboni, kar je posledica hladnih tokov; v Tangerju, ki spada pod Maroko, turistom odločno odsvetujejo, da bi se ponoči sami sprehajali, ker to ni varno. V ozadju Tangerja se dviga gorovje Atlas, tako da pričakovane „Afrike s puščavo“ sploh tam ni. Ljudje so belopoliti, le redki črnci so bili vmes, dočim je v Parizu bil skoraj vsaki deseti črnc. — Na otoku Malorka so si ogledali tudi areno za bikoborbe. Ker ni bilo nobene javne prireditve, je izletnikom pokazal bikoborec — mojster, kako vezba bikoborski naraščaj. Na prigrivanje, naj tudi izletniki poskusijo to šolanje, se je oglasila ena dama in trije gospodje, ki so se z rdečimi ruticami v rokah postavili pravim bikom. Dočim je mojster-torero spustil proti dami — enoletnega bikca, ki je bil pohleven, so pa dobili gospodje za

ga je slišal ves Tržič. Spoštovanje pa si je pridobil seveda predvsem s svojo osebnostjo in delom. Bil je goreč dušni pastir, ki je to pretežno delavsko župnijo dvignil organizatorično in zakramentalno do vzgledne višine. Vsako priliko je porabil, da je napravil kako slovesnost in razgibal župnijo. Sam je pisal in izdajal farni list, da je z njim povezoval in obveščal prav vse hiše v župniji.

Predvsem pa ga je odlikovala velika pastirska modrost, uvidevnost, da je vedno to povedal, to naredil, kar je pametno, prav in kar je najbolj uspešno. Prav v tem sem ga najbolj občudoval, prav zato sem bil najbolj hvaležen za to prvo kaplansko mesto, da sem se od njega učil, četudi sem se, kar zdaj spoznam, premalo naučil. Zato je bil v Tržiču avtoriteta, zato je njegova beseda toliko veljala ne le v cerkvi, ampak tudi na občini, v tovarnah. V Tržiču tedaj nobeden ni veliko pomenil, ne zdravnik, ne notar, ne direktorji, ne učitelji, ampak le župnik. V njegovi senci smo še kaplani v Tržiču več veljali. Ko smo na kak praznik vsi trije — on velikani v sredi, oba kaplana pa kot ministranta ob strani — šli skozi Tržič, smo se zavedali: Mi smo nekaj, le pogledite nas! Danes so pač to le spomini, toda lepi spomini.

V Tržiču pa je bilo ogromno dela, ne le, ker je župnija velika, ampak ker je bilo tudi toliko raznih organizacij, društev, sestankov in prosvetnega dela. Le mlade moči zmorejo kaj takega. Delo smo si razdelili, vedno pa je nama kaplanoma bil župnik v pomoč z modrim nasvetom. O vsem delu smo se sproti pomenili pri mizi pri kosilu in večerji. Ko je pozneje kot kanonik prišel v Ljubljano, je tožil, da mu je najhuje to, ker mora sam jesti in se nima tedaj s kom pomeniti.

Ko je postal župnik, se je tako zagnal v delo, da je živčno zbolel. Zdravnik mu je naročil, naj si malo odpohi in dobro je. „Živci morajo plavati v masti!“ mu je rekel zdravnik in zaradi tega je moral dobro jesti (in seveda mi z njim). Tako je postal precej obilen, pa si ni mogel pomagati. Sam je naredil tako, da smo njegov god dvakrat obhajali: na sv. Antona Padovanskega, 13. junija, in pa na „debeli“ ali „tolsti četrtek“. Obakrat je povabil vse sosednje duhovnike, da je bilo prijetno. Zelo je bil rad v duhovski družini in zopet porabil vsako priliko, da smo prišli skupaj. Poleg rednih dekanjskih konferenc je tako uredil, da smo prišli vsak mesec v kaki župniji vsi duhovniki-sosedje skupaj in se tam pomenili kaj resnega, pa tudi veselega. Večkrat je rekel, da je slabo znamenje za duhovnika, če se izogiba duhovske družine. (Nadaljevanje prihodnjič)

PODGORJE — KAPELICA

Na praznik sv. Ane, 26. julija, bosta pri Kapelici v Podgorjah dve sv. maši, prva ob 8 uri, druga ob 9 uri.

V nedeljo, dne 28. julija, bo pri Kapelici ob 9 uri sv. maša in po maši pranganje.

ŠMIEHL PRI PLIBERKU (Zlata in srebrna sveta maša)

V nedeljo, dne 21. julija 1963, bo v Šmihelu pri Pliberku zlata in srebrna sveta maša. Začetek slovesnosti ob pol devetih s pozdravom pred župniščem.

Vabljeni vsi od blizu in daleč!

Župnijski urad Šmiehe

nasprotnika pravega velikega bika. Dva kandidata sta se pravočasno umaknila iz arene, tretji, ki je bil bolj korajžen, je počakal, pa je za svoje junaštvo dobil spominek od bika: da se je rešil, je s plavalnim skokom prečkal ograjo, vendar je bik dosegel še njegove noge. — Skupinsko potovanje je bilo tako smotno izpeljano, da so za sorazmerno malo denarja veliko videli in doživeli in bo vsem ostal trajen lep spomin. — Ploskanje je nagradilo predavateljico in predsednik dr. Zablatnik se ji je zahvalil v imenu društva. Ski-optične slike je spretno kazal, kot navadno, prof. David.

(Občni zbor Slov. kulturnega društva v Celovcu)

Po predavanju je bil občni zbor društva. Predsednik dr. Zablatnik je pozdravil došle člane, ugotovil sklepčnost, nakar je šlo vse po dnevnem redu. Iz poročil posameznih odbornikov smo zvedeli, da je število članov nasproti stanju ob zadnjem občnem zboru l. 1960 naraslo za 500 %. Članarina, ki je namenoma določena nizko — na mesec en šiling — je bila v zadnjem letu redno plačevana. Odbor je imel v celi dobi 28 sej, od katerih je bilo 19 v zadnjem letu. Viden uspeh teh rednih sej je bila priprava petih prosvetnih večerov v pretekli zimski sezoni. Vse to je bilo omogočeno, ker je Družba sv. Mohorja dala na razpolago brezplačno dvorano za predavanja in prostor za seje.

Vsako leto je bila v pustnem času tudi gledališka predstava z družabno prireditvijo in plesom. Letošnja pustna prireditev „Teta na konju“ pa je bila združena z bogatim srečolovom — 400 dobitkov — in je bila izrečena zahvala vsem tvežkam in posameznikom, ki so te dobitke prispevali. Za to jesen pripravlja društvo lastno knjižnico, kjer bodo člani za nizko izposojevalnino lahko dobili knjige domov za branje.

Po poročilu preglednikov, ki so ugotovili, da se denarno stanje ujema s knjižnimi prilagami, je bila izrečena odobna razrešnica. Pri volitvah je bila predložena le ena lista, ki je bila soglasno sprejeta. Ponovno je izvoljen dosedanji predsednik prof. dr. Zablatnik z nekoliko izpopolnjenim starim odborom. Novoizvoljeni predsednik se je zahvalil za izkazano zaupanje in obljubil pri bodočem delu vpoštovati vse pobude, ki so bile izrečene na občnem zboru. — Nepristranski opazovalec je moral ugotoviti, da je delovanje društva v svojem okolju uspešno in da zasluži vsestransko upoštevanje in pomoč naše slovenske javnosti. d. o.

LIBUČE

(Toča je vse pokončala)

Pretekli četrtek, 11. 7., se je nad Libuško polje, Spodnje in Srednje Libuče, nato dalje v Borovje in Grablje pripadilo silovito neurje s tulečim viharjem, nalivom, gromom in točo, ki nam je uničila vsa žita, kar jih je zima pustila in kar je bilo nato posejane jarovine. Uničena je silosna koruza, pesni in krompirjevi nasadi in vrhovi. Sadna drevesa so okleščena, ne bo prej dobro zastavljene sadnega pridelka; uničene so češnje in črnice, tako dober in donosen pridelek gorskih kmetov. Skratka: nič nam ni ostalo!

Toča, debela kot leščniki, se je četrte ure nagosto vsipala iz nizko letečih težkih oblakov, silovito udarjala na okna, pobijala šipe in lupila „šindlaste“ strehe. Pod kapom je bilo 20 — 25 cm na debelo toče in šele tretji dan se je stajala.

Zalostna je slika uničenega polja. Potrži stopajo možje med njivami in zaskrbljeno obračajo misel sem in tja, kako bi, preživeli družino, prehranili živino, kupili semenski krompir in žito, saj je že tretje leto, ko imajo nekatere družine za skrbno in težko delo le opustošenje po neurju, „Steuerbescheide“ in datatve.

Gospodinja s senco na obrazu hodijo na vrtove — treba bi bilo prikuhe, zelenjave, pa tam so le gola stebelca.

Kmetijska proizvodnja in izvoz ZDA 1963

Po oceni je bilo leta 1960 v ZDA od celotnega števila prebivalcev 30 odst. ali 54 milijonov kmetov. V zadnjih 10 letih je bil odtok kmetijskega prebivalstva v mesta zelo močan, vendar je dosegel samo 70 odst. števila izseljencev pred 20 leti. To, da ta činitelj ni bil znan, je bila ena glavnih pomanjkljivosti tistih programov, ki so predvidevali, da bo pospešeno odtekanje prebivalstva iz kmetijskih območij najugodnejše sredstvo za izboljšanje življenjskih razmer preostalega kmetijskega prebivalstva, posebno tistega, z najnižjimi dohodki, sem spadajo v glavnem starejši ljudje, 70 odst. kmetovalcev, ki letno dobi s prodajo manj kot 10.000 dolarjev, je starejših od 45 let, zelo težavno pa jih je prepričati, da bi popolnoma spremenili svoj način življenja ali pa se zaposlili na novem sektorju. Po podatkih pristojnih organov v Združenih državah trenutno sploh ni mladih ljudi, ki bi obdelovali zelo majhna posestva. Sedanje znižanje števila kmetijskega prebivalstva in pa znižanje, ki se lahko pričakuje za naslednja leta, je skoraj izključno posledica odhoda mladih ljudi, ki so končali šolo in niti niso nikdar obdelovali zemlje ter odmiranje starih ljudi, katerih premoženje prevzamejo sosedi ali pa se posestva preprosto ne obdelujejo več.

Po predvidevanjih ameriške službe za ugotavljanje položaja v kmetijstvu l. 1963 naj bi:

a) bil neto dohodek enak dohodku v l. 1962, po ocenah je bil lanski dohodek enak kot l. 1962 — 12,8 milijarde dolarjev.

b) zmanjšanje števila farm in zmanjšanje števila kmetovalcev bilo v skladu s težnjo, ki se je izrazila v zadnjih nekaj letih.

c) povečanje notranje potrošnje kmetijskih pridelkov bilo za 1,5 odst. v glavnem zaradi porasta števila prebivalstva;

č) spremembe obsega prenosnih zalog večjega števila pridelkov, kar pa se je pokazalo že prejšnjega leta. Konec pomladi l. 1963 naj bi bile prenosne zaloge pšenice za 15 odst. manjše kot julija l. 1961, zmanjšanje zalog krompirja pa naj bi znašalo 38 odstotkov, medtem ko se bodo zaloge bombaža znatno povečale (26 odst.), vendar precej manj kot zaloge mlečnih izdelkov, ki povzročajo že zaskrbljenost.

Sedanja predvidevanja, posebno za l. 1963, temeljijo večidel na predvidenem razvoju celotnega gospodarstva, predvsem na skromnem napredku gospodarske dejavnosti. Po plačilu davkov se je individualni dohodek povečal l. 1962 za 3,5 odst. To povečanje pa letos verjetno ne bo doseženo.

Franc in Marija Rutar naznanjata, da sta odprla v Dobrli vesi gostilniško podjetje pod imenom

Hotel Rutar

Lepe sobe, izvrstna kuhinja, izbrane pi-jace, dobra postrežba, zmerne cene. Lepo urejeni prostori so pripravljeni za domačine in turiste.

Vsi ste vabljeni od blizu in daleč, da obiščete gostilno RUTAR V DOBRLI VESI

Kljub temu pa bi gospodarski razvoj postal lahko živahniji zaradi povečanja vojaškega proračuna in spremembe davčnega sistema.

Značilnost na ameriškem trgu pšenice je predvideno zmanjšanje prenosnih zalog l. julija 1963, torej drugo zmanjšanje v dveh letih. Celotne razpoložljive količine so bile ob začetku sezone (1. julija 1962) za 10 odstot. nižje kot razpoložljive količine pred letom dni, ker so se zmanjšale tako proizvodnja kot tudi prenosne zaloge. Trenutno pa znašajo prenosne zaloge približno potrošnje enega leta.

V tekočem l. 1963 ocenjujejo notranjo potrošnjo na 6 milijonov bušlov, kar pomeni, da je enaka kot lani. Izvoz naj bi dosegel 600 milijonov bušlov, kar je znatno manj kot v prejšnjih dveh letih, to pa je posledica dobrih letin v nekaterih državah.

Glede sadja predvidevajo, da bo preskrba s svežim sadjem vse do srede l. 1963 obilna. Pridelovanje nekaterih vrst sadja pa se bo znatno povečalo, predvsem pridelek agrumov. Na razpolago bodo velike količine konzerviranega sadja, ponudba sušenega sadja pa bo še vedno omejena.

Predvidevanja glede maščob so zelo opti-

mistična, predvsem zaradi večjega povpraševanja v Evropi. Evropska potrošnja maščob namreč narašča, zaloge so dokaj nizke, izvozne možnosti za maščobe iz Kitajske so majhne, neznatne so tudi možnosti za izvoz kobre in kokosovega olja iz vseh držav izvoznic. Kot v prejšnji sezoni pa bo velik izvoz zemeljskih oreškov iz Afrike.

Količine žita za živinsko krmo se v l. 1962-63 ne bodo bistveno spremenile, čeprav se razpoložljive količine manjšajo, povpraševanje pa bo verjetno še nadalje naraščalo. Celotna potrošnja žit za živinsko krmo je l. 1961-62 v ZDA dosegla rekordno raven 140 milijonov metrskih ton, kar je 8 milijonov več kot prejšnje leto, tako da je bilo takrat prvič po l. 1961 povpraševanje večje od proizvodnje.

Dobre in slabe strani zelene krme

Smo skoro ob koncu prve košnje. Na skednjih imamo že precej sena, spravljene za zimo. V zvezi s tem želimo kmetovalcem objasniti, da se pri sušenju in spravljanju sena zgubi veliko hranilnih snovi. Krma, ki jo živalim pokladamo sočno, zaleže mnogo več kot pa ista krma, če jo posušimo. Zaradi tega skušajmo živalim čim dalje časa dajati sočno krmo in čim manj posušeno seno. Seveda smo pri tem v veliki meri odvisni od podnebja in pa tudi od vremena, ki nam dovoljuje enkrat daljše, drugič spet krajše poletno krmiljenje.

Med vsemi načini, kako dobivajo živali poletno krmo, je najboljša paša. Na pašniku dobivajo živali kar same, brez posebnega truda za nas, najboljšo naravno hrano. Po raznih deželah se čedalje bolj širijo takoimenovani čredinski pašniki, na katerih pasejo živali v posameznih pašnih oddelkih, čredinkah. Na ta način dobre travnike in pašnike po načrtu izkoriščajo in tudi oskrbujejo. Iz najboljših pašnikov in travnikov dobimo največ, če jih delno

Porast notranje potrošnje sekundarnih žit je predvsem posledica povečanja notranje potrošnje na govedo, kar se je posebno pokazalo po l. 1956. Na ta razvoj je vplivalo več činiteljev, tako znižanje cen živalske krme v primerjavi z drugimi stroški, reje živine, večja proizvodnja mesa in mleka na govedo in stabilizacija števila konj in mul. Od l. 1955 dalje je bilo konj in mul približno 3 milijone. Odtlej pa so večje potrebe po žitu za živinsko krmo krili z večjo proizvodnjo.

Količine krompirja so po ocenah znašale decembra 1962 5.100 milijonov bušlov, kar je 500 milijonov manj kot oktobra 1961. Letina krompirja je bila l. 1962 ocenjena na 3,5 milijarde bušlov, prenosne zaloge pa na 1,6 milijarde. Potrošnja je bila zaradi večjega notranjega povpraševanja in večjih dobav inozemstvu za 4 milijarde bušlov večja.

kosimo, delno pa pustimo popasti. Da nam pa živina ne hodi po vsem travniku ali pašniku in tam več potepta kakor požre, so na pašniku ograjeni oddelki. Na ta način živina popase vsak dan le majhen del travnika. Še najboljše pa je, če del travnika ogradimo s tako imenovano električno ograjo. To nam bo prihranilo veliko truda! Preden pa peljemo živino na pašo, ji položimo doma v jasli nekaj slame ali plev. Na ta način preprečimo morebitno napenjanje in pa preveč redko blatenje. Pa tudi s tem posamezna žival prejme nekaj sušine, ki ji je bo v zeleni krmi primanjkovalo.

Ko ženemo živino na pašo, se moramo zavedati, da nam travniki dajejo krmo zelo različne kakovosti. Kvaliteta trave in s tem seveda tudi kvaliteta sena je odvisna od zemlje, kjer trava raste, od gnojenja, od padavin, od gostote travnate ruše in pa od tega, kdaj smo na travnikih kosili. Trava z mokrih in kislih tal ne daje dobre sena za mlečne krave. Na zamočvirjenih in kislih tleh so dobre trave, zlasti detelje,

v manjšini. Tam zelo rade rastejo ločček, preslica itd. Na vse to moramo pomisliti, ko živino ženemo na pašo ali pa jo pričnemo krmiti z zelenjem. Ko naše domače živali krmimo z zelenjem, jim moramo pokladati toliko, da se nasitijo. Krava pa požre prav rada svojih 70 do 80 kg zelene krme.

Sedaj se pa vprašamo, če je krava v tem primeru pokrila vse potrebe po pravilnih snoveh, kajti zelo nevarno je, da bo žival trošila več prebavljivih beljakovin in škrobnih vrednosti, kakor v resnici potrebuje. Seveda, če je žival v slabem stanju, ker je med zimo stradala, bo na pomlad morala porabiti več krme, ki je kar naenkrat v izobilju, da se popravi. Če je pa govedo v primernem rejnem stanju, bomo dostikrat prebili z manjšo količino sočne krme, trave, detelje, lucerne in podobnih, kakor bi jo morda živali hotele požreti. Da bi se pa živali dobro nasitile, jim dodajmo še nekaj slame. Torej ne pozabimo na slamo pred in po zelenem krmiljenju! Seveda bomo več slame dodajali tedaj, ko bomo živino krmili z zelo mlado travo ali mlado deteljo. Čim bo pa trava ali detelja nekoliko ostarela in bo njena hranilna vrednost padla, tedaj zmanjšamo količino slame v obroku. Če krmimo kravo samo z mlado zeleno lucerno do sitega, je v krmi beljakovin za 20 l mleka. Primanjkuje pa škrobnih vrednosti, zato daje krava le 10 litrov mleka. Umno krmi tisti, ki daje manj lucerne in doda suhih pesnih rezancev in druge škrobnate krme. Tako dobi za tretjino več mleka.

Krava potrebuje od 16 do 20 kg sušine. V posameznem krmnem obroku ni dovolj sušine, žival ne bo imela občutka sitosti! V primeru pa, da krave krmimo z repo (kar se bo zgodilo pozneje), pa jim ne smemo dajati več kot 12 kg repe na dan; v nasprotnem primeru, bo mleko, ki nam ga bodo dale krave, imelo grenak okus!

Dr. D. R.

Oglašuj v našem listu!

Nova in srebrna maša v Globasnici

Ni fare na vsem Koroškem, ki bi se mogla ponašati s tolikimi živečimi duhovniki, kot je ravno Globasnica. Saj so kar v zadnjih par letih bile štiri nove svete maše, peta pa je bila ravno pred petindvajsetimi leti. Vrli Globašani se veselijo in so ponosni na to tako častno prvenstvo v škofiji in to so pokazali tudi s požrtvovalnostjo ob pripravah in še bolj z izredno veliko udeležbo pri novomašniških slovesnostih.

V nedeljo, 14. julija je daroval svojo prvo mašo gospod **Franc Hudl**. Pridružil pa se mu je pri oltarju tudi gospod **Pavel Kanauf**, ki je pred 25 leti v Globasnici pel novo mašo in je tako ob tej priliki slavil v rojstni fari svoj srebrnomašniški jubilej. To dvojno slavo sta naznanjala dva mogočna slavoloka ob vhodu v Globasnico z napisi: „Novomašnik, bod' pozdravljen“ in „Srebrnomašnik, bod' pozdravljen“.

Slovo od doma

Že na predvečer je bilo v Globasnici vse pokonci. Napovedan je bil slovesen sprejem obeh slavljencev od slavoloka pred farno cerkvijo. Ob napovedani uri je zares prišel g. novomašnik, spremljan od g. srebrnomašnika in tedaj je zadonela vesela pesem globaških pevcev slavljencema v pozdrav. Nato so sledili pozdravi otrok, mladine, organizacij in krajevnih predstavnikov ter g. župnika. Bila je to zares prava farno-družinska slovesnost, ki je s ponosom in hvalečnostjo Bogu napol-

njevala srca vseh faranov. Po pozdravni slovesnosti je bila še v cerkvi pobožnost, kjer so farani dali duška svojemu veselju razpoloženju v pesmi in molitvi.

Na nedeljsko jutro so možnarji že navsezgodaj budili ljudi iz vse Podjune in jim naznanjali dan veselja v Globasnici. V poznih jutranjih urah so v trumah prihajali ljudje iz vseh strani. Ob pol 9 uri je bilo novomašnikovo slovo od „hišice očetove“. Odslej je njegov dom vinograd Gospodov in njegova mati mu je sveta Cerkev. Tudi tukaj so otroci v bodrilo g. novomašniku ganljivo deklamirali, pevci so zapeli poslovljno pesem in g. kaplan Wutte je govoril prisrčne besede v slovo. Z materinim in očetovim blagoslovom ter novomašniškim križem se je g. novomašnik poslovil od rojstne hiše in ob ogromnem spremstvu nastopil pot k oltarju božjemu.

Sveta maša

Na krasnem prostoru na župniškem dvorišču pod mogočno lipo je bil postavljen oltar za prvo sveto daritev. Ob številni asistenci duhovnikov in bogoslovcev, g. srebrnomašnika, g. dekana Krista Srienca in prošta iz Dobrle vesi č. g. Brandstätterja je g. novomašnik daroval svojo prvo daritev. Vse ljudstvo ga je pri tem svetem opravilu spremljalo z ljudsko pesmijo, globaška godba pa je pod vodstvom g. župnika Holmarja dovršeno igrala mašne pesmi. Nad vso verno množico

pa so oblaki zabranjevali sončnim žarkom, da niso pripekali; idealnejšega vremena si pač ne bi mogli želeli.

Kot slavnostni novomašni pridigar je bil g. dekan Srienca iz Šmihela. S svojo globoko govorniško besedo je g. pridigar prikazal vzvišenost duhovništva, ki je sredništvo med Bogom in ljudmi. Iz ljudi prihaja duhovnik in je za ljudi postavljen; tako izhaja tudi g. novomašnik iz družine, ki je bila vedno tesno povezana z javnim življenjem in kot duhovnik bo postavljen za delivca božjih skrivnosti vernikom v božjem vinogradu. Po sveti maši je g. novomašnik delil novomašni blagoslov, medtem pa je daroval sveto mašo g. srebrnomašnik. Množice so vztrajale tudi pri drugi sveti maši in vneto sodelovale s petjem in molitvijo.

Pri pogrnjenih mizah

Za slavo ob pogrnjenih mizah imajo le malo kje tako primerne prostore kot prav v Globasnici. Velika farna dvorana je kakor nalašč za to primerna, saj more sprejeti blizu dvesto gostov. Tokrat je bila dvorana zopet napolnjena. Ob novomašniku so sedeli g. srebrnomašnik, starši in duhovni starši novomašnika, duhovščina, svatje in pevci. Z molitvijo in pesmijo se je začelo slavo pri mizah, ki so bile izvrstno oskrbovane z vsem potrebnim. Solske setre iz St. Ruperta zares znajo s svojimi dekleti izpeljati tako reč.

Toda pri tem popoldanskem slavu nismo samo dobro jedli, marveč tudi slišali marsikatero resno in šaljivo besedo. Najprej so g. prošt čestitali obema slavljencema in globaški fari, da ima toliko duhovnikov. To je seveda „zbodlo“ gospoda iz Šmihela, ki je hitro pridejal, da ima tudi šmihelska fara precejšen delež na tej časti, ker trije izmed peterih globaških duhovnikov izhajajo po svojih prednikih iz Šmihela. Mnogo zabave so izzvale tudi besede, namenjene kuharicam in pevcem z njihovim pevovodjem. Na „vzvišenem“ prostoru so nas namreč ves čas razveseljevali pevci s prav lepim petjem. Posebej pa moramo pohvaliti še celo vrsto deklamatorjev in deklamatoric, ki so zelo junško nastopali in lepo predvajali pomembne deklamacije. Tudi skupnega petja ni manjkalo in tako je hitro minil čas v slavnostnem razpoloženju.

Gospodoma slavljencema še enkrat želimo mnogo uspeha v vinogradu Gospodovem, globaški fari pa, da bi kmalu zopet dala duhovnika našemu ljudstvu.

Sprevod z gg. novo- in srebrnomašnikom od novomašnikove rojstne hiše proti farni cerkvi.
foto Zaletel

ZA DEKLETA:

Življenja naveličana

Kriminalni oddelek za mladino zaznamuje velik porast mladostnih zblod; tako poroča policija iz Zgornjega Berlina, da je v letu 1961 naredilo kar 28 mladostnikov samomor; to so sami mladi ljudje od 10 do 20 let, med njimi 15 fantov in 13 deklet. Število teh nesrečnikov pa še poraste med mladimi možmi, med 20 in 30 letom: 56 si je končalo življenje, ženski iste starosti pa 29.

Število poskusov samomora med mladino pa je še mnogo večje. V mladinski posvetovalnici, ki daje odgovore na probleme, kateri težijo mlade ljudi, je bilo med 3 tisoč udeleženci 110 manj kot 16 let starih in nadaljnjih 179 je bilo še mladoletnih. In koliko je nepoznanih, skritih slučajev...

Iz »boljše« družine izhajajo dekleta, ki ji je komaj sedemnajst let. Saj je bila vedno poslušna in ljudje so jo pred starši hvalili kot dekleta, ki se bo naredila, da bo v veselje in ponos staršem.

Pa je nekega dne spoznala starejšega moža, ki ji je popolnoma »zmešal glavo«. Prav nič niso pomagali opomini očeta in prošnje matere, češ da je še premlada za poznanje z moškim, ki je vendar toliko starejši in tudi nima najboljših gospodarskih pozicij. Vse zaman: shajanje z njim je bilo že kar vsakdanje in oblast staršev nad dekletom je odpovedala. Končno je šla z njim.

Po nekaj tednih je bilo tega življenja konec. Prileten »prijatelj« je dekleta zavrnil in prišlo je razočaranje. Do popolnega obupa pa je prišlo, ko je spoznala, da pričakuje otroka. Skušala je vzeti si življenje...

S starši sprta, od »prijatelja« zapuščena, v sramoto in nesrečo pahnjena, se je spomnila očeta in matere, pred katerim hoče priznati vso svojo krivdo, preden stori zadnji korak. Očetu piše pismo, iz katerega je razvidno, kaj je nesrečno dekleta doživljalo v teh dnevih svoje stiske.

Nekaj stavkov iz pisma:

»Zmučena sem, dragi oče, naveličana sem življenja. Moja notranjost je tako strašno prazna. Vsa krivda je na meni, jaz sem kriva, stokrat kriva.

Kaj je pravzaprav življenje? Nebogljenost iskanje revnega človeka v neskončnosti. Oče, ali veš, da je zares Bog?

Potrebovala bi nekoga, ki bi me dvignil, a jaz nisem nikogar imela v svojem življenju. Tako sem sedaj vsa prazna, izčrpana, popolnoma uničena...

Tako piše dekleta sedemnajstih let, ki bi naj bila šele pred vrati brezskrbnega mladostnega raja. Pa je že od življenja zastrupljena, izčrpana, naveličana, sita...

Upravičeno je vprašanje, kje so vzroki. Nekje mora biti nekaj, kar je odpovedalo. In kaj je bolj naravno kot to, da iščemo prvi vzrok prav v današnji družini?

Dekleta je imelo »boljšo« vzgojo pri starših. Toda v čem je ta »boljša« vzgoja? Mnogi

Za mladino in prosveto

KUGA NASE DOBE:

Indiferentizem laicizma

V tako imenovanem svetu zapadne kulture ali kakor se rad imenuje: v svetu demokratične svobode nastopa laicizem v drugačni obliki kot v svetu, kjer je brezbožnost deležna vse državne in javne podpore. Laicizem ima namreč to lastnost, da zna svoja protiverska načela prilagoditi časovnim in krajevnim razmeram in je tako tudi po svoji radikalnosti in doslednosti zelo prilagodljiv.

Načelo svobode v demokratičnih deželah zahteva, da je vsak človek v verskih in kulturnih vprašanjih popolnoma neodvisen in svoboden. In temu načelu priročno laicizem spretno svoj nauk: človek mora biti svoboden zlasti od duhovnega suženjstva, od nepopustljivih nauk Cerkve in krščanske morale.

Zato oznanja neko plehko verovanje in površno moralo; tako oznanja versko brezbržnost ali verski indiferentizem.

Verski indiferentizem sicer dopušča priznavanje Boga kot nekega nadsvetnega bitja, a ne prizna nadnaravnega značaja krščanstva in Cerkve. Vera, ki bi bila edino prava, zanj ne obstaja, njemu je vseeno, kaj človek veruje, češ saj so vse vere enake.

Laicizem se je z vso vnemo oklenil gesla, ki je našlo toliko pristašev tudi med sicer dobrimi ljudmi: »Vera je privatna zadeva!« Pod krinko tega na videz nedolžnega gesla se skrivajo vsi nasprotniki vere in Cerkve. V srcu posameznih je vera še lahko skrita, a na zunaj se ne javlja. Verski predstavnik

(duhovnik) naj se omeji le na osebno vplivanje od človeka do človeka.

Že proti koncu prejšnjega stoletja, ko je laicizem prodrl že v vse javno življenje, je bila znana krilatica nasprotnikov Cerkve: »Duhovniki v zakristiji!« Zato bodi šolska vzgoja brez duhovnikovega vpliva, povsem laična. Kajti verska vzgoja neti nestrupnost in tako razdvaja ljudstvo in ruši nacionalno edinost.

Ker je laicizmu vera privatna zadeva in nima dostopa v javnost, tudi ne priznava Cerkvi pravice glede zakona in družine. Zanj ima veljavo le civilni zakon in se

Iz filmskega sveta

PRIZNANJA IN NAGRADE DELIJO

Kar v navado je že prišlo, da že itak bajno plačane filmske igralce nagrajuje tudi še s posebnimi nagradami v priznanje za njih udeležbo na filmskem področju. Vsak narod tako slavi filmske junake in s tem hoče tudi čimbolj izboljšati kvaliteto filmske umetnosti.

Za najboljši nemški film v letu 1963 je bila podeljena nagrada filmu »Brezkončna noč«; prejel je dve zlati in dve srebrni kolajni in v denarju 300.000 nemških mark. Cela vrsta filmskih igralcev je tudi bila nagrajenih (Bergner, Hainz, Strobel, Tichawsky, Kuzmany itd.), ki nastopajo v raznih filmih letošnjega leta.

Pa tudi italijanska filmska industrija je

snične vrednote. Zmota in laž moreta dati le zmotno in lažno vrednoto.

Resnica je prvo počelo pravih načel. Zato človek ne more biti do resnice brezbržen, indiferenten; to se pravi, da mu ne more biti »vseeno« ali so načela resnična ali zmotna. Ne sme mu biti »nič mar«, kakšni so pravci načel, katerih se v življenju poslužuje.

Kdor je v načelih indiferenten, je to zanj že »slaba kvalifikacija« in ga označuje, da ni, kakršen bi moral biti. Kdor more na primer resno izpovedati: meni je vseeno in prav nič mar, ali je Bog in posmrtno življenje ali ga ni, ta mora biti strašno lahkomišeln človek. Če dobro premislimo takšno trditev, moramo reči, da je takšno mišljenje prava blaznost. Ob tako važnih resnicah je dosledno možno samo dvoje: priznanje ali zanikanje — da ali ne. Že dvom o teh resnicah je nekaj nenaravnega, kar bi moralo gnati človeka, da ne miruje, dokler se ne dokopije do določene jasnosti: da ali ne!

Proč z zmoto!

Rekli smo, da so načela jasne smernice življenja, v skladu z resnico in moralo. Ta pa morejo biti le ena. Zato se s pravimi načeli ne sklada ne indiferentizem, ne polovičarstvo, a tudi ne fanatizem. Kako je mogoče to v življenju uresničiti, nas uči veliki modrec sv. Avgustin: »Occidite errores, diligite errantes — Ubijte zmote, a ljubite blodeče!«

Načela dajejo človeku in njegovemu delovanju pravo dostojnost in vrednost. Zato mora biti človek mož načel. Jasno pa je, da le načela, ki so resnična, ustvarjajo re-

mislijo, da je dovolj, če svojemu edinemu otroku nudijo vse, kar si poželijo: dobro hrano, lepe obleke, kino in igre... a za duhovno rast otroka pa nimajo razumevanja. In tak pomehkužen otrok ob prvi preizkušnji klone...

zato tudi povsod bori za odpravo obveznega cerkvenega zakona ter uvaja razporoko.

Laicizem zaradi svojega verskega indiferentizma Cerkvi ne priznava nobenih pravic, ki ji gredo kot božji ustanovi. Pač pa skuša povsod Cerkve podrediti državni oblasti. Konkordata, ki je nekaka meddržavna pogodba med Cerkvijo in državo, vobče ne prizna, pač pa zahteva povsod ločitev Cerkve od države, ki jo potem izvaja v Cerkvi sovražnem smislu.

Laicizem seveda tudi ne trpi javnih nastopov katoličanov; zlasti se boji kakega organiziranega javnega nastopa katoličanov. Posebno pa ne prenese kakega političnega organiziranja katoličanov, kakor da do tega ne bi imeli pravice. Zato vsak nastop katoličanov ožigosa, češ da se Cerkve peča s politiko, da so v nevarnosti napredne in demokratične svobodščine in da grozi klerofašizem. V tem boju proti Cerkvi laicizmu pomaga mogočna protiverska propaganda, ki ima v svojih rokah stranke, tisk, radio, televizijo itd.

nagradila svoje umetnike. Najboljšo oceno je prejel Gregory Peck, ki se je v ameriškem filmu »Kdo moti slavšaka« v svoji vlogi najbolje izkazal. Za njim pa se vrstijo znani italijanski umetniki, kot: Lolobrigida, Mangano, Gaßmann. Nagrade italijanskega filma se imenujejo »David«.

Avstrijska filmska igralka Romy Schneider, ki živi v Parizu, pa je od francoske filmske akademije prejela najboljšo nagrado za inozemski film. Nagrado je zaslužila s svojo vlogo v filmu »Proces«.

BERLINADA DELA DOBRO

V Berlinu se v tem času vršijo svetovno znane filmske igre, ki pomenijo za filmsko umetnost velik dogodek. Saj sodeluje na tem srečanju ves filmski svet iz vsega sveta. Kritika tam prikazanih filmov je mero dajna za vse in je nekako merilo stanja filmske umetnosti.

Tudi letos je tam zbrana vsa filmska elita in vsak hoče prikazati le najboljšo, kar ima. Splošna sodba o letošnjem festivalu je, da more ugotoviti znaten napredek od lanskega leta. V ospredju so letos filmi nemškega izvora, ki obdelujejo nemški problem (film: »Zamuda v Marienbornu«) in japonski filmi (»Sedem Samurai« in »Zarota pokorščine«).

Šivalni stroji znamk: Gritzner, Rast & Gasser in Jax — najnovejši izdelki — popolnoma avtomatični Zick-zack-šivalni stroji so ponos gospodinje in šivilje, kateri jim olajšajo in skrajšajo delo. Naročite si ga takoj v strokovni trgovini šivalnih strojev:

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja 2, P. Dobrla ves — Eberndorf, Telefon 247. Zahtevajte cenik. Ugodni pogoji.

Helena Haluschka:

LAMOTSKI župnik

Kadar je govorila, je nekoliko odprla usta izrekala je ostro, kakor s koncem jezika, in vreščaje, pri tem pa je svoj tenki vrat tako zasukala kvišku, da bi kdo utegnil misliti, češ da hoče zapeti kakor petelin na kupu gnoj.

Morebiti ji je ta podobnost pomogla, da je dobila pridevek »La Pépie«. Ako je bil namreč naš župnik dobre volje in ugodno nastrojen, jo je navadno z vso težo svoje roke potrkal po rami in rekel: »La Pépie, ti si prava ptica, ti si številka.« Nato pa ji je dobrodušno pomežiknil, tako da je priletela gospodična sramežljivo zardela po vsem obrazu in zašepetala: »Toda... gospod župnik, toda... toda.« Osramočena in srečna, kakor se spodobi poštene gospodinje v župnišču.

Kadar se je pa naš župnik pri svojem večernem obisku le predolgo mudil in je La Pépie slutila, da utegne kozarec novotatljivega piva, ki ga vprav ne bi smel več zvrniti, tedaj se je splazila v kapelo in ondaj ostala še, ko je že bilo odzvonilo zdravamarijo, dokler je prečastiti gospod ni poklical. Dobri mož je natančno vedel, da je bila La Pépie že pokoro opravila za njegov najboljši kozarec, zato tudi nikoli ni opustil potrkati jo... po

rami, pri čemer je skoraj nekoliko preveč dostojanstveno izrekel: »Ti si številka!«

Tako se je zgodilo, da si je po petindvajsetih letih naš župnik odrekel poslednjo, najboljšo kapljico. Toda ne prav rad. »Še tega bi mi bilo treba,« se je hudoval, »da bi postal svetnik! Ej, da ljudje še zmerom mislijo, da askeza naredi svetnika. Največji svetniki so bili vselej tisti, ki niso hoteli postati svetniki.« Zato je bil tudi njegov ljubljenelec sveti Martin, ki je bil beraču dal samo polovico svojega plašča. »Da, da, mali ljudje, težje je deliti kakor vse žrtvovati. Laže je beraču darovati svoj zajtnik, kakor pa z njim vred jesti. Kdor žrtvuje, si je svest svoje vrednosti, on ima svoje plačilo že v svojem upravičenem veselju. Kdor pa deli in ne dá vsega, ta si prav nič ne domišlja, storil je nekaj malega, sramuje se, da je mislil tudi náse, le-ta v očeh svoje vesti ni noben svetnik, ponižno se je le zenačil z najbolj ubogim. Sveti Martin — to je bil korenjak!«

Svetega Frančiška je naš župnik ljubil zaradi njegove ljubezni do Boga in do stvarstva. Zadrževal je: »Frančišek je zelo užival življenje. Bil je tako bogat, da mu ubožstvo ni moglo biti nikaka žrtev več, njemu je bilo samo delitev.« Kako zelo je naš župnik od svojega delil drugim, so ljudje zvedeli šele pozneje, ko mu nihče ni mogel več reči: »Hvala! Bog plačaj!«

Voditeljica pa, le-ta je drugače mislila. Pri župnikovih govorih je pogosto namršila obrvi. Bila je ena izmed angelov božjih, ki nosijo žrtev kakor dragoceno sko-

delico v povzdignjenih rokah; plavala je nad človeštvom, ne da bi se dotikala zemlje. Nasprotno pa je naš župnik stopal po zemlji s širokimi in krepkimi koraki, da so se poznale sledi za njim; zdelo se je, da se hoče docela zakoreniniti v zemlji. Ako je učiteljica molila: »Pridi k nam tvoje kraljestvo,« je mislila pri tem na kraljestvo nad sedanjim življenjem in dalje visoko nad svetovno kroglo; župnik pa je čakal vsak dan na Boga v tem življenju in iz sedanjega življenja »iz zemlje in na zemlji«...

Kljub temu pa sta se šola in cerkev čudovito razumevali in soglašali med seboj.

V ta angelski zakon je nekega dne prišlo neko tretje bitje. S poštno kočijo je pridrel, povsem nepričakovano kos nepoznane dežele, kos Avstrije v to francosko-švicarsko zvezo.

Zgoraj, preko mostu, na francoski strani so sploh dejali, da je Avstrija dežela, ki se razprostira povsem na robu zemljevida, tam, kjer se svet konča, da ga ni več možno otipati in razumeti.

EJ, TA AVSTRIJKA!

Torej prava pravcata Avstrijska je bila ta tretja in zraven še prava rodna sestra naše voditeljice. Da si je le-ta v Avstriji mogla priskrbeti sorodnico, to jo je storilo naenkrat spet skrivnostno in nerazumljivo.

Ta sestra od tamkaj spodaj na koncu zemljevida je torej nekega dne prišla. Ni bila prav za prav angel, tudi lepota ne

brezpogojno in nesporno — toda tega ni bilo možno ugotoviti in dognati na prvi pogled. Zakaj, ker se je pri njej izraz oči in obličja nekako desetkrat spremenil v eni sekundi, ni bilo mogoče videti in opaziti njenega pravega obraza.

»Plavalas je, rumene lase ima,« je dejal pekar. »Toda, kako neki, rjavolasa je,« je menil čevljar. »Jaz sem pa videl, da ima črne lase,« je rekel lovec. »Tenka, vitka je..., to bi še bilo... Oči ima vesele, to pač, in prijazna je tudi...«

Vesela je bila, to se je že ujemalo; spočetka so se celo bali, da se utegne zaradi nje komu v glavi zvrteti, zakaj smejala se je tako pristržno, da je njeno hihitanje kar nalezljivo vplivalo. Ko so jo predstavili našemu župniku, mu je takoj pripovedovala slabe dunajske dovtype, tako da se je prečastiti lomil od smeha ter se tolkel po bedrih. Nemški je govorila s prečastitimi, ki se je nad tem radoval kakor otrok. Pri tem se je izkazalo, da je gospod župnik v mnogih rečeh veččak, da, še celo učenjak, mož, ki je neizmerno veliko prebrall, in zraven še tenkočuten umetnostni ocenjevalec. Avstrijska je žarela od navdušenja in ni si mogla kaj, da ne bi povprašala, kako neki more biti vesel in zadovoljen v tako ozkem krogu.

Tedaj se je stari gospod prav dobrodušno ter prijazno nasmehnil in rekel: »Velik krog in vse v njem, to ni potrebno. Kako je povedano v evangeliju, voditeljica? »Božje kraljestvo iskati...« Moral sem mnogo pozabiti, da sem spet našel in zdaj sem bogat kakor nikoli poprej.«

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Katarina Šaunig:

Kmet svobodnjak

4.

Doma pa sta Breznikarica in Nani težko čakali na očeta, kaj pove novega. Breznikar je ob vrnitvi videti potrt.

»Atej, kaj je novega?« zakliče Nanej iz svoje kamrice. Očetu se zjasni mračni obraz, ko zasliši glas svoje hčere. »Le brez skrbi zaspi, Nanej, jutri zjutraj boš morala zgodaj vstati, ker pojdeti z Marinko v Podgorje.« Da ju popelje Primož, je mož modro zamolčal, sicer bi Nanej vso noč od veselja ne zatislila oči.

Breznikar pogleda še v hlev in vrže konju seno v jasli. Ni veliko Breznikarjevo posestvo, toda vse je v redu in priča, da prebivajo tu pridni in poštenu ljudje.

Lepa in topla noč je pridržala moza, da je sedel na klop pred hišo ter se zagledal v temne gozdove Mačenskega vrha in dalje tja do Stola in sivih sten Karavanik. »Da, prav ima Otrob, izza Stola nam preti nevarnost.« S povečeno glavo gre v hišo, ne vidi zvezd, ki pokojno sevajo na nebu.

Lepo jasno jutro je bilo na god sv. Ane. Pred Otrobovo hišo stoji nov koleselj, ki je že skoro kočiji podoben. Primož vpreže par krasnih žrebcev, da popelje sestro in ljubljeno dekle v Podgorje. Marinka prigrinja koleselj, da bo še prijetneje sedeti. Zraven nje je Otrobov najmlajši in obenem njen najljubši brat Tevžej. Z Laškega ji je prinesel par nizkih čevljev. Obula jih je in prav ponosen je nanjo, ko vidi kako ji pristojajo.

»Kot žalik žena lepa je naša Marinka«, si misli brat. Ko je bil pastirček, je videl v bližini Žavnikovih peči tako lepo deklico, ki je bila zelo podobna Marinki. Imela prav take zlate lase, kot njegova sestra, isti ljubki obraz, oči, kot jih imajo srne in lepo vitko postavo. Samo v obleki sta se razlikovali. Žalik žena je bila zavita v prozorno tančico, dočim je Otrobova lepota nosila precej dolgo modro krilo z belimi rokavci, svilen predpasnik, okrog deviškega vratu pa je ovita svilena rožasta ruta. Goste lase ji napol zakriva rožanska kapa z dolgimi trakovi zadaj, spredaj pa vsa pošita z zlatom. Tudi to kapo ji je podaril brat Tevžej.

Tevžej in Marinka sedeta na zadnji sedež, med vrati se tedaj prikaže Katra, ki naroča: »Pa na žegnanje ne pozabi, Marinka!«

»Srček vam prinesem, Katra!« obljublja s koleslja Marinka.

»Od mene pa kar dva«, je razigran Tevžej.

Komaj sta čakala spočita žrebca, da zdirjata. Primož zariše z bičem križ po zraku in požene. Konja tečeta kot za stavo. Z

Od tega dne se je tuja ženska pridružila obema prijateljskima. Z njima je hodila bolnike obiskovat, h krstu in k ubogim. Vzljubili so jo. Vsak od treh je pomagal na svoj način.

Ako se je voditeljica sklonila nad umirajočim, tako lepa, tako nežna in blagodišeča, če mu je govorila, tako mehko in toplo, o nebeskem vrtu, o večni ljubezni božji, tedaj so bolniki srečni zaprli oči in zaupno pričakovali sestre smrti.

Nas župnik je pustil za sabo pogum, moč in voljo, da je bolnik hotel premagati bolezen; za seboj je pustil prečastiti neomajno vero v vsemogočnost božjo: »Ozdravel boš, Bog ti bo pomagal in mi tudi.«

Če pa je prišla Avstrijka, je pripovedovala pravljico o življenju, o bližnji zlati četvi, o svežih rosnih travnikih, o dihu zdravega zraka v gozdu in o poljskih cvetlicah. Pri tem pa je pometala in snažila sobo, odprla je okna, da bi se stanovanje prozračilo, otrokom je obrisala nasek, na lepem je skuhala kako lahko jed, vse, kar je težko ležalo na bolniku, je odvezla ter je pustila za sabo kljubovalno voljo do življenja.

To žensko bi utegnil kdo imeti za površno in plitvo, tako za lahko je na videz vse vzela. Toda kadar je bilo njeno obličje mirno, takrat je imelo skoraj pretresljivo žalosten izraz kakor v žaloigri in bilo je tako resnobno ter težko, da bi koga prevzela skušnjava, da bi jo dregnil v rebra ter ji rekel: »Pojd! Pusti neslane šale in ne drži se kakor kaka mila Jerat!« — Vzljubili so jo.

glavne ceste zavije Primož pri Tratniku na desno. Breznikarjeva Nanki je že opravljena. Primož jo brž posadi poleg Marinke, Tevžej se ji je umaknil in presedel na kozla. Ko drži vajeti zapoje: »Boš pa vidva ti dečva, kak jaz furvati znam.«

»Jaz sem pa mislila, da bova šli peš«, je presenečena Nanki.

»Da bi vaju volkovi požrli v gozdu, ali pa tolovaji ukradli,« pravi Primož narejeno resno.

Deklici se veselo smejeta. Nagajajo si in se vesele lepega, lepe poti in svoje mladosti.

Od Ladin v sveški fari pa do št. Ožbolta je temen gozd. Ljudje so mnogo pripovedovali o razbojnikih, ki so napadali popotne trgovce in voznike, o katerih so mislili, da imajo denar in so malo oboroženi.

V Podgorjah je stara božja pot. Že sv. Hema je prišla tu sem poromat, ko se je po dolgih letih čakanja začutila mater. Tudi naši romarji so imeli dosti skritih želja, dosti prošenj, ki so jih zaupali Materi božji.

Kako mila je podgorska Mati božja. Zdi se našim romarjem, da pogleduje prav nanje. Cvet Roža kleči pred njo. Temne misli se jih lotevajo. Kako bo? Kaj bo prinesla prihodnost? Oče je zmeraj tako tožen in zaskrbljen. Gotovo bo prišlo nekaj hudega nad dolino.

Stara navada je, da po opravljenih požnostih romarji gredo v gostilno, da se okrepijo. Primož zapelje dekleti k Podlipnjaku, kjer je znanec od vsepovsod. Primoža vsi od šmarjete do Rožeka poznajo.

Luis Coloma:

Lovec na srne

V Mehiki, kjer je priroda tako radodarna s svojimi darovi, je neko mestece Huacana, glavni sedež Michoacanske pokrajine. V njegovi okolici žive potomci Špancev in Indijancev, ki ravno zaradi te radodarnosti matere zemlje žive brez velikih skrbi in so pri tem preprosti, gostoljubni, plemeniti in hrabri.

Konec leta 1868. je obiskal novi michoacanski nadškof najprej cerkvico sv. Janeza v Huacani. Preprosti prebivalci so se v množicah zgrinjali v mestece, eni peš, drugi jež, vsi pa vzradoščeni kakor majhni otroci, da bodo mogli videti nadškofa, za katerega je vsak nosil s seboj kak darček.

Nadškof jih je sprejel kakor svoje otroke in bil je ganjen nad njihovimi darovi, ki so jih stali, kakor je vedel, mnogo žr-

jo. Ponujajo mu roko in ga vabijo pit. Posebno lovci ga nočejo izpustiti: »Pridi k naši mizi, saj si naše sorte!« Primož takoj dobi prostor zraven Žavnikovega Franceja iz Sveč. Kmalu sta dva litra vina na mizi, ki ju je naročil Primož, Tevžej pa pri drugi mizi z medicino gosti dekleti. Godcev kljub težkim časom ne manjka. Same okroglo svirajo, da pete srbijo. Primož pelje Nankijo rajat, Tevžej pa Marinko.

Ko se sonce že precej nagiblje proti zatonu, se naši znanzi vračajo. Na koleslju sedi tudi Žavnikov Franc, ki pripoveduje Primožu nekaj o Francozih. »Nevarnost nam preti s Kranjskega, od tam bodo Francozi prišli čez prelaze in gore k nam.«

Tevžej pa zapoje: »Al me boš kaj rada imela, ko bom nosil suknjo belo, sabljico pripasano, puškico nabasano?«

Tako je dobra volja spet prevpila skrb in nasmejani in razigrani so prišli do Breznikarja. Nanki pa ni pustila, da bi se Otrobovi takoj odpeljali. Morali so v hišo, da jim malo postreže. Mama je že imela narezanega mesa in kruha. Nato je šla še po mošt. Oče pa je postregel konjema z deteljo, da sta raje čakala.

Pozno je že, ko se Otrobovi poslove in zavijejo proti domu. Marinki se zdi čudno, ko so doma vsa okna razsvetljena. Iz hiše se sliši glasno govorjenje. Veliko mož je v veliki izbi: znanih in neznanih.

Tevžej in Marinka nasujeta Katri žegnana v predpasnik, a ta se ne more tako veseliti, kot bi se, če bi ne bila v njej skrb pred vojsko. Može izza Vrha, Plavc, Jure in drugi so povedali, da obstoja velika nevarnost pred napadom. Sovražnik je na oni strani Stola.

(Dalje prihodnjič)

tev. Ker so bili tako ubogi, njihovih darov ni mogel sprejeti, a v skrbi, da z odklonitvijo ne bi ranil njihovega občutljivega srca, se je domislil in jih prosil za malo sadja, ki ga je bilo tamkaj v takem izobilju, da je bilo treba po njem samo stegniti roko.

Nekega dne potem, ko je bil prelat delil sv. birmo, je v bližini opazil pohabljenca, ki je potrpečljivo čakal, da bi z njim govoril. Nadškof ga pokliče k sebi in ga začne izpraševati o njegovem znanju v veronauku, nato mu pa vljudno de:

»Odkod si prišel, moj sin?«

»Oče,« odgovori hromec, hoteč s tem nagovorom izkazati škofu svojo otroško ljubezen, »prišel sem z gore, petdeset milj daleč od tod.«

žalostno l'Autrichienne, »vse je polno sovražstva in domišljavosti.« — — —

Toda ljubi Bog ima zmiraj o pravem času odprto kakšno okence, skozi katero pogleda v človeško srce. To pot je bilo šolsko okno. In ljubi Bog je kakor vselej zmagal sovraštvo, in mir se je vrnil spet v obe občini.

Stvar se je pričela s tem, da je učiteljica obolela, začelo se je v vročico in bolečinami v grlu. Učiteljica je bila v veliki stiski; kake nadomestne učne moči ni bilo možno dobiti in šola se tudi ni smela zapreti.

»Voditeljica,« je rekla tedaj njena sestra, »če imaš pogum in ako se ne bojiš, jaz sem pripravljena na vsako sramoto, jaz bom učila v šoli!« Rečeno, storjeno. Tukaj je bil učnik. Pregledali sta šolski red in učni načrt. Najmanjši imajo branje, drugi oddelek zemljepis, tretji oddelek zgodovino, četrti prirodopis rastlinstva ali z učeno besedo botaniko.

Prirodopis rastlinstva?! I, tu bo pa že težkoča, pa tudi to bo šlo! Za silo je mogla »l'Autrichienne« razločevati topol od strelodva. Voditeljica je skušala svojo sestro uvesti v tovrstno stvarino. Torej: »Metuljnice.«

»E nehaj, voditeljica, kar slabo mi prihaja!«

Ko pa je prišla ura, je nadomestna učiteljica stopila s ponosnim čelom v razred. Branje z malimi ni delalo nikakih težav. Zemljepis je spremenila v nazorni pouk. Prinesla je bila s seboj pokrajinske razglede, razdelila jih je, da so krožile v raz-

»A kako si prišel semkaj?«

»Na mezgu.«

»Ali si oženjen?«

»Vdovec sem z dvema majhnima hčerka-

ma, oče.«

»A s čim se pečaš?«

»Lovec sem, oče!«

»Ti lovec?« se je čudil prelat in pre-

magoval smeh.

»Da, oče,« je resnobno odgovoril hromec.

»In kaj pa loviš?«

»Srne.«

»Srne? Toda, človek božji, saj to ne more biti!« dé prelat, ne vedoč, ali govori z blaznikom ali lažnivcem. A njegov sum se je hitro razpršil in prevzela ga je nape- ta radovednost, ko je hromec skomignil z rameni in dejal:

»Seveda ne bi moglo biti, če ne bi mi pomagal nebeški Oče.«

Presenečen nad tem odgovorom, ga je prelat prosil, naj mu pripoveduje o svojem življenju.

»Vaša milost,« začne nato hromec s preprosto resnostjo, »kakor sem vam bil malo prej rekel, sem vdovec — tega je zdaj že več let — in imam dvojce deklic. Dneve, ki mi jih daje Bog, preživljam na ta le način: Zjutraj zarana vstanem, pomolim k nebeškemu Očetu, potem pojem, kar mi otroci pripravijo in nato odlezem na plano. Komaj se malo oddaljim od svoje kočice, je že tu srna, za katero sem bil molil. Ustrelim jo; deklici prihitita in jo vlečeta domov. Za meso in kožo utržimo toliko, da moremo živeti.«

Nadškof je bil nad preprosto zgodbo ganjen in je želel, da bi hromec pred njim ponovil molitev, ki jo vsak dan moli za srno, a ta se je branil, češ, da ga je sram.

»Toda, moj ljubi sin, saj to molitev vsak dan govoriš pred Gospodom!«

»Seveda, oče,« a te molitve se nisem naučil iz knjige in me je tudi nihče drug ni učil.«

»Pa te vendar prosim, da mi jo poveš,« je rekel vljudno prelat.

»No, oče, ker tako zelo želite, vam jo pa zdaj povem. Ko v svoji hišici poklek- nem, pravim takole: Ljubi Gospod in Bog, Ti si mi dal ti deklici in Ti si dopustil to mojo bolezen, da ne morem hoditi. Skrbeti moram za svoje otroke, da Te ne bi žalili. Ljubi Oče nebeški, pošlji srno blizu moje kočice, da jo morem ustreliti in bo tako družina preskrbljena.«

Nadškof je pozorno poslušal in se čudil, bedni hromec je pa preprosto dovršil:

»To je moja molitev, oče; in ko odmo- lim in se vlečem na plano, sem gotov, da bom našel, za kar sem prosil nebeskega Očeta! V teh dvajsetih letih, odkar ne ho- dim kakor drugi ljudje, mi ta pomoč ni bila še nikdar odrečena, ker je Bog, v ka- terega zaupam, tako milostljiv.«

redu, pripovedovala je o pokrajinah in de- želah in o tem, kako ljudje žive — šlo je.

O zgodovini je vedela nenavadno mno- go, česar ni bilo v knjigi. Zdela se je, kakor da bi vse junake osebnost poznala, otrokom jih je tako živo predložila v duhu, da bi jih najrajši kar »tikali«. Ta ura je tako re- koč vzbujala napeto pozornost.

Prirodopis rastlinstva si je pa nova uč- iteljica prav poenostavila. »Otroci,« je iz- javila, »v tem ste pa vi vsi prav tako do- bro poučeni in pametni in prebršani ka- kor jaz. Morete tudi in znate razločevati krompir ali podzemljico od fižola in nad inozemskim sadjem se ne bomo dalje vzne- mirjali ter si delali skrbi.«

In sedaj je pripovedovala ure in ure storije, prekrasne, lepe pravljice in stare pripovedke. Nikoli niso bili otroci pri takš- ni duševni pojedinosti ali prazniku, nihče izmed njih še nikoli ni bil slisal kake pravljice, niti mnogo zaposleni švicarski otroci, ki so imeli predivaste lase na gla- vica, niti rjavolasci, zgodaj dozoreli mali Francozi. Še nikoli niso pogledali v takšno čudežno deželo, še nikoli niso opazovali njenih redko dišečih čarobnih cvetic. Zdaj pa so bili kakor ukovani ter začarani; mi- mo njih so korakali lahkonogi skratje, resnobne sojenice in rojenice, smehljajoče se vile, ponosni kraljeviči, vzpenjajoči se škri konji, junaki v oklepih, in palčki in skrateljčki, in živali, ki so imele dar go- vora, da so kaj povedale... bilo je neizra- zno in čudovito lepo. Včasih je pa pripo- vednica nalašč nekoliko prenehala in vze- la žepni robec.

(Dalje prihodnjič)

Nationale Minderheiten und „kleine“ Volksgruppen in Europa

(Konec članka iz prejšnje številke)

Man wird die „Umsprachungsprozesse“ in unserer Zeit strenger beurteilen müssen als die der Vergangenheit. Früheren Zeiten war noch nicht, wie unserer Zeit, der Sinn für die Bedeutung und den Wert der Vatersprache aufgegangen. Infolge der Verständnislosigkeit gerade auch der führenden Schichten der bedrohten Sprachgemeinschaften konnten derartige Sprachrückgänge sehr rasch erfolgen. Das eklatanteste Beispiel hierfür bietet der unwahrscheinliche Rückgang der irischen Sprache: der Übergang der Iren vom Gälischen zum Englischen ist wohl das erstaunlichste und erschütterndste Phänomen dieser Art; es ist erstaunlich, wenn man an den politischen Gegensatz der Iren zu England denkt; es ist erschütternd, wenn man sich darüber klar wird, was die Iren mit ihrer eigenen Sprache unwiederbringlich verloren: noch zu Beginn des 19. Jahrhunderts sprach etwa die Hälfte der Gesamtbevölkerung der Insel irisch; um die Mitte des vorigen Jahrhunderts waren es immerhin noch zwei bis zweieinhalb Millionen; gegen das Ende des Jahrhunderts hatte die irische Sprache sich in einige wenige Rückzugsgebiete im äußersten Westen und Südwesten der Insel geflüchtet; kaum 40.000 Menschen sprachen sie noch. Es scheint unfassbar, daß die Iren, die doch durch ihren heroischen Kampf gegen ein Weltreich bewiesen haben, daß sie ein Volk von Idealisten und nicht von Materialisten und Opportunisten sind, gleichwohl ihr kostbares Ahnenerbe, ihre alt-ehrwürdige Sprache, so leichten Herzens, fast ohne es selber zu merken, preisgaben, obwohl sie damit doch auch den Schlüssel zu ihrer eigenen, reichen und herrlichen Literatur, die — ein Unikum in Europa — sich in ungebrochener Kontinuität über anderthalb Jahrtausende erstreckt, verloren. Selbst ein Daniel O'Connell, der politische Vorkämpfer des Irentums, gewiß einer der mutigsten und getreuesten Söhne seines Volkes, war eben doch in einer uns heute unfassbar scheinenden Weise ein Kind des neunzehnten Jahrhunderts, als er den Ausspruch tat, er selber wünschte es noch zu erleben, daß die irische Sprache zu bestehen aufhöre. Zum Glück hat sich dieser traurige Wunsch nicht zur Gänze erfüllt; aber der mit heroischem Idealismus unternommene Versuch der „Gälischen Liga“ (gegründet 1893 von Douglas Hyde und John MacNeill) und späterhin der Republik Irland, den Rückgang der gälischen Sprache aufzuhalten, ja den Prozeß rückläufig zu machen, d. h. Irland auch sprachlich wieder irisch werden zu lassen, hat bei weitem seine Ziele noch nicht erreicht; der Verlust einer Sprache kann leicht und rasch erfolgen; das Verlorene wiederzugewinnen, ist eine unendliche Mühe!

Grundsätzlich wird man zur Bedeutung der „kleinen“ Völker und ihrer Sprache sagen dürfen, daß auch diese mit zum Reichtum Gesamt-Europas gehören und daß Europa als Ganzes ärmer wird, wenn auch nur eine einzige dieser Sprachen verschwindet, d. h. wenn auch nur ein einziges dieser „kleinen“ Volkstümer aufhört, das zu sein, was es ist und in einem der „großen“ Volkstümer aufgeht. Sowohl im gesamteuropäischen Interesse wie auch erst recht im Interesse der „kleinen“ Volkstümer selber, ist der Untergang der „kleinen“ Sprachen, der zugleich ein Untergang des betreffenden Volkstums ist, zu bedauern; ihm sollte mit allen Mitteln gewehrt werden.

Die Sprache ist das höchste Gut eines jeden Volkes; es gibt keine „vornehmen“ und keine „gewöhnlichen“ Sprachen; und selbst das Vorhandensein oder Nichtvorhandensein einer Literatur berechtigt nicht, von „vornehmen“ und „minder vornehmen“ oder gar „ordinären“ Sprachen zu reden: jede Sprache ist etwas Heiliges; sie ist ehrwürdig in sich selbst, zum mindesten für das Volk, das sie spricht, auch wenn dieses nur zehntausend Seelen zählen sollte und es keine eigene Kunstliteratur, ja nicht einmal eine Volkspoesie besäße. Ein Volk kann seine Sprache nicht preisgeben und sie gegen eine andere eintauschen, ohne sich damit in eine ganz große geistige und sittliche Gefährdung zu bringen. Diese Gefährdung ist die der Entwurzelung. Wir wissen heute in aller Klarheit, daß Geistesleben eines jeden Volkstums in eminentem Maße an seine Sprache gebunden ist.

Dem Einzelmenschen mag es vielleicht nicht viel schaden, wenn er, etwa im Falle der Auswanderung in ein anderssprachiges Land, zur Sprache eines neuen Heimatlandes übergeht; das Analoge gilt aber keineswegs für ganze Volksgruppen; das Aufgeben der angestammten Sprache ist immer ein äußerst fragwürdiges und im höchsten Grade gefährliches Experiment, vor dem man jede Volksgruppe, selbst die kleinste, nur warnen kann. Schon das Aussterben der Dialekte bedeutet eine große geistige Verarmung, nicht nur für die Stämme, die ihre Dialekte preisgeben, sondern auch für die

gesamte Nation, der diese Stämme angehören; sprachliche Vereinheitlichungen mögen nötig sein; sie sollten aber nicht dahin führen, die Dialekte, die doch der ständige Jungborn für die Erneuerung und die Berechtigung der offiziellen Literatursprache selber sind, sterben zu lassen, ja gar ihren Tod noch künstlich zu beschleunigen. Ein Vergleich Frankreichs, dessen Dialekte zum allergrößten Teil geschwunden sind, mit Italien, dessen Dialekte sich, jedenfalls bis heute, gut erhalten haben und auch reiche Regionalpoesien schufen, verdeutlicht wohl zur Genüge, was hier gemeint ist. Wenn dies schon für die Dialekte gilt, so gilt es erst recht und in noch viel höherem Maße für die eigentlichen Sprachen, auch wenn diese nur Regionalsprachen sein mögen; [denn das gesamte Geistesleben eines Volkstums ist eben in einer Weise, die vielleicht im einzelnen nicht rational erhellbar sein mag, die aber zweifellos im höchsten Grade wirklich ist, an seine Sprache geknüpft.] Die Bewahrung des Geisteserbes der Vergangenheit hat die Erhaltung der Sprache zur Voraussetzung. Als ein direkter Beweis für die Bedeutung der angestammten Sprache kann die Tatsache gelten, daß fast überall da, wo die angestammte Sprache aufgegeben und durch eine andere ersetzt wird (z. B. bei allen Gruppen der Basken, die zum Spanischen übergangen), geradezu schlagartig das Volkslied aufhört; man darf hier ohne Übertreibung sagen: die Seele des Volkes ist nicht nur verstummt, sondern sie ist mit seiner Sprache gestorben.

Der Einwand, daß die Existenz von Regionalsprachen die Einheit eines Staates gefährde und ebenso der andere darüber hinausgehende Einwand, daß die Vielsprachigkeit ein Hindernis für heute so dringend notwendige europäische Einigung sei, sind völlig grundlos und unberechtigt. Die Beibehaltung einer Regionalsprache bedeutet ja in keiner Weise ein Sich-Abschließen gegen die Außenwelt; es wird ja auch immer so sein, daß zum mindesten die Angehörigen der führenden Schicht der „kleinen“ Sprachgemeinschaft auch die „große“ Sprache ihres Landes genau so beherrschen wie ihre eigene; das Fenster zur großen Welt ist somit weit genug geöffnet.

Daß die Existenz der „kleinen“ Volksgruppen und der nationalen Minderheiten kein Hindernis

für die europäische Einigung bedeutet, ist ja allein schon durch die Tatsache bewiesen, daß überall die „kleinen“ Völker und die Minderheiten zugleich die besten, die bewußtesten und zuverlässigsten Europäer sind; und das auch aus wohlwollendem Interesse; denn von einer europäischen Einigung haben ja gerade diese Gruppen nur Gutes zu erwarten; in den Nationalstaaten wird die Existenz der Regionalsprachen und überhaupt der völkischen Minderheiten immer gefährdet sein. Wohl nur im Rahmen einer europäischen Integration hingegen wäre die baskische Frage in einer Weise lösbar, die alle Wünsche der auf Erhaltung ihrer völkischen Art bedachten Basken befriedigte, ohne zugleich die historisch und psychologisch begreiflichen Wünsche und Empfindlichkeiten der Spanier und Franzosen zu verletzen.

Auf den speziellen Einwand, daß die europäische Integration im Gegenstand zur Vielsprachigkeit unseres Kontinentes eine stärkere sprachliche Vereinheitlichung erfordere, kann kurz und bündig erwidert werden, daß dies nicht zutrifft: gerade für abendländische Geisteshaltung ist es im Unterschied zum Denken anderer Kulturen (z. B. der byzantinischen) charakteristisch, daß sie sich sehr wohl eine Einheit denken kann, die nicht die Einheit der Uniformität, der Einerleiheit, sondern die in sich selber vielgestaltig ist; ins Politische übersetzt heißt das: der Föderalismus ist ein typisch westeuropäisch-abendländischer Gedanke; gerade ein ernst zu nehmender und konsequent angewandter Föderalismus bietet mühelos die Möglichkeit zur Lösung sämtlicher Minoritätenprobleme.

Ob die Minderheiten, insbesondere die „kleinen“ Völker und Sprachgruppen, weiter bestehen werden, liegt in allererster Linie an diesen selbst: kein Volk geht unter, wenn es nicht will, d. h. wenn es nicht fatalistisch sich in seinem eigenen Untergang ergibt. Die eigene Sprache aufgeben bedeutet allerdings an sich selber zweifeln oder gar verzweifeln. Die letzte Sprache, die in Europa völlig erlosch (gegen das Ende des 18. Jahrhunderts), war das Cornische (die keltische Sprache von Cornwall). Andere kleine Volkstümer haben den gleichen Weg beschritten. Werden sie ihn zu Ende gehen? Wir möchten ihnen in ihrem eigenen Interesse wünschen, daß sie umkehren. Solche Umkehr ist möglich. Der Untergang eines „kleinen“ Volkstums ist niemals ein schicksalhafter Vor-

gang; er ist ein sozialpsychologischer Vorgang und als solcher stets umkehrbar, reversibel. Allerdings kann der Schwund einer „kleinen“ Sprache und der Untergang eines Volkstums nur aufgehalten werden, wenn seine Ursache, der sozialpsychologische Minderwertigkeitskomplex, beseitigt, ja in sein Gegenteil verkehrt wird; das heißt: eine „kleine“ Sprache kann nur gerettet werden, wenn die, die sie sprechen, sich ihrer nicht nur nicht schämen, sondern, im Gegenteil, stolz darauf sind, in ihrer Sprache etwas Besonderes und Wertvolles zu besitzen, das sie von den Sprechern der „großen“ Sprachen voraus haben. Dieser Erfolg kann aber nur dann erreicht werden, wenn die „kleine“ Sprache (dasselbe gilt auch für die Dialekte) von allen Schichten der betreffenden Volksgruppe, insbesondere auch von den gesellschaftlich führenden Schichten, gesprochen wird. Der Abfall der Oberschicht von der angestammten Sprache pflegt allerdings eine Kettenreaktion auszulösen, die schließlich zum völligen Untergang der betreffenden Sprache führen muß; eine Sprache, die nur noch von den unteren und „ungebildeten“ Volksschichten gesprochen wird, wird immer mehr verfallen und wird sich auf die Dauer nicht halten können. Im europäischen Interesse kann nur gewünscht werden, daß die geistig führenden Schichten der „kleinen“ Völker sich ihrer Verantwortung, die eine Verpflichtung sowohl gegenüber dem eigenen Volkstum wie gegenüber Europa bedeutet, bewußt werden.

Als die Minimalforderung, die praktisch erfüllt sein muß, wenn die Minderheiten, insbesondere die „kleinen“ Völker, die Möglichkeit haben sollen, sich zu halten, darf man eine sehr weitgehende kulturelle Autonomie bezeichnen. Leider ist das Verständnis dafür in den führenden Schichten der „großen“ Völker, auf deren guten Willen es ja ankommt, noch nicht sehr entwickelt; dies mag hier und da aus Ressentiments der Vergangenheit verständlich sein, es ist aber immer zu bedauern; vollends unverstänlich ist es aber in den Fällen, wo keinerlei Gefahr einer Irredentabildung besteht. Es wird die Pflicht und die Aufgabe der jetzigen Generation der „großen“ europäischen Völker sein, dem Problem der Minderheiten nicht aus dem Weg zu gehen, sondern es in seiner europäischen Bedeutung zu erkennen und schöpferisch zu lösen.

(„Begegnung“, Zeitschrift für Kultur und Geistesleben, Köln 1963/2.)

Mohorjeva knjigarna priporoča

MAUSERJEVE POVESTI:

Puntar Matjaž, Velika rida, Ura s kukavico I. in II., Sin mrtvega, Prekleta kri.

LE MALO IZVODOV JE ŠE NA RAZPOLAGO:

M. Turnšek: Država med gorami, M. Turnšek: Kralj Samo,

Milka Hartman: Moje grede, Album Koroške.

ZELO VPRAŠUJEJO ZA KNJIGO:

Ricciotti, Jezusovo življenje, 680 strani.

NAJNOVEJŠE PA SO:

Dvobarvne Zgodbe stare zaveze s slikami, za šolo in dom,

Seznam slovenskih in nemških imen koroških krajev,

Franc Grivec, Slovanska blagovestnika, Skrinjar, Premisljevanja, II. del.

Zahtevajte naš cenik! V njem je seznam še drugih knjig, ki jih lahko naročite pri: Družbi sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26, Klagenfurt, Austria.

Tiskovna pomota

V zadnji številki našega lista smo na strani 4 pod „Djekšami“ objavili nekaj netočnosti, ki jih tem potom popravljamo: predzadnji odstavek, od spodaj peti stavek se mora pravilno glasiti:

„Težek je (namreč zvon) nad dvajset meterskih centov“. Dodajamo še, da so ta zvon kupili, ko je bil g. prošt Anton Benetek na Djekšah za župnika. Uredništvo

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek, 19. julij: Der arme Matrose in Die spanische Stunde (krstna predstava). — Sobota, 20. julij: Clivia. — Nedelja, 21. julij: Falstaff. — Sreda, 24. julij: Der arme Matrose in Die spanische Stunde. — Četrtek, 25. julij: Falstaff. — Petek, 26. julij: Antigone (krstna predstava). — Sobota, 27. julij: Im weißen Rössel. — Nedelja, 28. julij: Lady Frederik. * Začetek vedno ob 20.00 — Prosta prodaja vstopnic.

Iščemo dvosobno neopremljeno stanovanje v Celovcu ali v bližini za slovenski klub. Po možnosti kletno stanovanje. Oglasite se na uredništvu.

Gradbena hranilnica „Wüstenrot“ polaga obračun

Pred nekaj tedni je gradbena hranilnica „Wüstenrot“ na občnem zboru v Celovcu podala svoj obračun za leto 1962. Proti koncu 1962 je hranilnica razpolagala kot prva avstrijska gradbena hranilnica z bilančno vsoto nad eno milijardo šilingov.

Do konca 1962 je zgradila v Avstriji 19.639 domov, število, ki je od tedaj do danes naraslo daleč nad 20.000 stanovanjskih hiš. Vsega skupaj so v preteklem poslovnem letu sklenili 14.006 gradbenih pogodb s pogodbeno vsoto 1.639.100.000 šil. To pomeni v primeru s prejšnjim letom stopnjevanje za 4 odstotke.

Gradbena hranilnica pa še prav posebno pospešuje mladinsko gradbeno štedenje (obrestuje s 4,5 namesto s 3 odstotki). Mladim ljudem, ki finančno ne zmorejo velikih vsot, je s tem omogočena lažja pot v bodočnost. Z lastnim domom je pač lažje ustanoviti družino.

Leta 1962 je bilo sklenjenih 3.610 mladinskih gradbenih pogodb s pogodbeno vsoto 487,6 milijonov šilingov. S tem je stanje gradbenih pogodb naraslo na 8.189, pogodbeno vsoto pa nad milijardo šilingov. To je za 87 odstotkov več kot leta 1961.

Važno merilo za delovno sposobnost gradbene hranilnice je njena dodelitev gradbenega denarja svojim članom. Gradbena hranilnica Wüstenrot je v teku 37 let svoje dejavnosti v Avstriji dodelila vsega 37.751 gradbenih pogodb ali okoli

4 milijarde šilingov. Leta 1962 je dodelila vsega 476,2 milijonov šilingov svojim članom.

Na Koroškem je hranilnica postavila 1.500 domov leta 1962.

OBJAVA

Finančno deželno ravnanstvo za Koroško sporoča: Z veljavnostjo dne 15. julija 1963 se podražijo naslednje vrste cigar, ki bodo odslej stale:

Coronas	6.— šil.
Regalia Media	3.50 šil.
Regalitas	3.20 šil.
Palmas	3.— šil.
Virginier	1.90 šil.
Operas	1.80 šil.
Havanna Cigarillos	0.90 šil.
Señor	0.80 šil.
Pagat	0.60 šil.

MALI OGLAS

Tesarje in tesarske delavce takoj sprejmemo s plačo, ki je večja od tarife. Za prenočevanje je preiskrbljeno. Zglasite se: Peter Walder, Stadtmrmermeister, Klagenfurt, Türkgrasse 1, Tel. 52-70.

STROKOVNA TRGOVINA

ZA DEŽNA OBLAČILA

Ballon — Popeline, loden-plašči za moške, dame in otroke v največji izbiri! Gumijasta oblačila. Vsakovrstna popravila izvršimo takoj

VAL. TARMANN

KLagenfurt, Völkermärker Straße 16

Najnovije kmetijske stroje, štedilnike, pralne stroje, gospodinjske potreščine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)